

ETINED

Time for change

Etika

Transparenca

Integriteti

ETINED
Platforma e
Këshillit të Evropës
për Etikë,
Transparencë dhe
Integritet në Arsim

Vëllimi 5
Projekti i Evropës
Juglindore mbi Politikat
për Integritetin Akademik

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ETINED
Platforma e
Këshillit të Evropës për Etikë,
Transparencë dhe Integritet
në Arsime

Vëllimi 5 -
Projekti i Evropës Juglindore mbi
Politikat për Integritetin Akademik

Edicioni francez:

*Étude des politiques d'intégrité
dans l'enseignement supérieur en Europe du
Sud-Est*

ISBN 978-92-871-8514-3

*Opinionet e shprehura në këtë punim janë
përgjegjësi e autorit/autorëve dhe nuk
reflektojnë domosdoshmërisht politikën
zyrtare të Këshillit të Evropës.*

Të gjitha të drejtat e rezervuara. Asnjë pjesë e
këtij botimi nuk mund të përkthehet,
riprodhohet ose transmetohet, në asnjë formë
ose me çfarëdo mënyre, elektronike (CD-Rom,
Internet, etj.) ose mekanik, duke përfshirë
fotokopjimin, regjistrimin ose ndonjë sistem të
ruajtjes ose rikthimit të informacionit, pa lejen
paraprake me shkrim nga Drejtoria e
Komunikimit (F-67075 Strasbourg Cedex ose
publishing@coe.int).

Dizajni dhe faqesja e kopertinës:
Departamenti i Prodhimit të Dokumenteve
dhe Publikimeve (SPDP),
Fotot e Këshillit të
Evropës:
Shutterstock.com

Botimet e Këshillit të Evropës
F-67075 Strasbourg Cedex
<http://book.coe.int>

ISBN 978-92-871-8482-5

© Këshilli i Evropës, Janar 2018,
shtypur në Këshillin e Evropës

Përmbajtja

LISTA E FIGURAVE	7
LISTA E TABELAVE	8
SHKURTESAT	9
EKIPI I PROJEKTIT	10
PËRMBLEDHJA EKZEKUTIVE	11
KAPITULLI 1 - HYRJE	17
KAPITULLI 2 - OBJEKTIVAT DHE METODOLOGJIA	23
KAPITULLI 3 - SHQYRTIMI I POLITIKAVE DHE PRAKTIKAVE NË LIDHJE ME PLAGJIATURËN DHE INTEGRITETIN AKADEMIK NË UNIVERSITETE	27
KAPITULLI 4 - SHEMAJ TË PRAKTIKËS SË MIRË	41
KAPITULLI 5 - SFIDAT DHE DEFICITET	47
KAPITULLI 6 - MËSIMET E NXJERRA DHE REKOMANDIMET	57
KAPITULLI 7 - KONKLuzionET	61
REFERENCAT	67
SHTOJCA 1 - REZULTATET E MODELIT TË MATURIMIT TË INTEGRITETIT AKADEMIK PËR 33 VENDE EUROPIANE	71
SHTOJCA 2 - REZULTATET E MODELIT TË MATURIMIT TË INTEGRITETIT AKADEMIK PËR EVROPËN JUGLINDORE 2016	73

Lista e figurave

Figura 1: Perceptimi i studentëve për plagjiaturën në vende të ndryshme evropiane: skenari A	32
Figura 2: Perceptimi i studentëve për plagjiaturën në vende të ndryshme evropiane: skenari D	33
Figura 3: Kur bëhen studentët të vetëdijshëm për plagjiaturën	34
Figura 4: Kur kanë mësuar studentët si të citojnë dhe japin referenca	35
Figura 5: Si bëhen studentët të vetëdijshëm për seriozitetin dhe pasojat e plagjiaturës	36
Figura 6: Si bëhen studentët të vetëdijshëm për seriozitetin dhe pasojat e pandershmërisë akademike	36
Figura 7: Këndvështrimi i mësimitdhënësve për mënyrën si bëhen studentët të vetëdijshëm për seriozitetin dhe pasojat e plagjiaturës	37
Figura 8: Këndvështrimi i mësimitdhënësve për mënyrën si bëhen studentët të vetëdijshëm për seriozitetin dhe pasojat e pandershmërisë akademike	37
Figura 9: Këndvështrimi i studentëve ndaj dëshirës për më shumë trajnime për integritetin akademik	38
Figura 10: Këndvështrimi i mësimitdhënësve ndaj mashtrimit të kontraktuar në Evropën Juglindore	50
Figura 11: Këndvështrimi i studentëve ndaj mashtrimit të kontraktuar në Evropën Juglindore	51
Figura 12: Këndvështrimi i mësimitdhënësve ndaj dënimeve për plagjiaturë në një detyrë	53
Figura 13: Këndvështrimi i mësimitdhënësve ndaj dënimeve për plagjiaturë në një tezë përfundimtare	53
Figura 14: Rezultatet e AIMM për gjashtë vendet	59
Figura 15: Rezultatet e AIMM për gjashtë vendet	60
Figura 16: Rezultatet e AIMM për 33 vende evropiane, analiza IPPHEAE dhe SEEPPAI të kombinuara	69
Figura 17: Grafiku radar i AIMM për Shqipërinë	72
Figura 18: Grafiku radar i AIMM për Bosnjë dhe Hercegovinën	73
Figura 19: Grafiku radar i AIMM për Kroacinë	74
Figura 20: Grafiku radari i AIMM për Malin e Zi	75
Figura 21: Grafiku radar i AIMM për Serbinë	76
Figura 22: Grafiku radar i AIMM për "ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë"	77

Lista e tabelave

Tabela 1: Transparency International TPK 2015 për gjashtë vendet	17
Tabela 2: Përmbledhje e përgjigjeve në pyetësor në gjuhë të ndryshme	26
Tabela 3: Përmbledhje e vizitave dhe aktiviteteve, tetor-nëntor 2016	26
Tabela 4: Pajtimi i të anketuarve se ekzistojnë politikat dhe procedurat për trajtimin e mashtrimit	30
Tabela 5: Krahasimi i pikëpamjeve - menaxhmenti i lartë dhe studentët nga i njëjti institucion	48

Shkurtesat

AIMM	Modeli i Maturisë së Integriteti Akademik
AZVO	Agjencia për Shkencë dhe Arsim të Lartë (<i>Agencija za znanost i visoko obrazovanje</i>)
BOS	Anketat Online Bristol
CHEA	Këshilli për Akreditimin e Arsimit të Lartë
ZHVP	Zhvillimi i vazhdueshëm profesional
TPK	Treguesi i Perceptimit të Korrupsionit
EAIP	Projekti i Integritetit Akademik Ekzemplar
ENAI	Rrjeti Evropian për Integritetin Akademik
ETINED	Etika, Transparenca dhe Integriteti në Arsim
HDZ	Bashkimi Demokratik Kroat
IAL	Institucionet e arsimit të lartë
IPPHEAE	Ndikimi i Politikave për Plagjiaturën në Arsimin e Lartë në Evropë
SEEPPAI	Projekti i Evropës Juglindore për Politikën për Integritetin Akademik
TI	Transparency International

Kodet ISO të vendit

AL	Shqipëria
BA	Bosnjë dhe Hercegovina
HR	Kroacia
ME	Mali i Zi
MK	"Ish- Republika Jugosllave e Maqedonisë"
RS	Serbia

Ekipi i projektit

Universiteti Mendel në Brno, Republika Çeke

- ▶ Dr Tomáš Foltýnek
- ▶ Ms Dita Dlabolová
- ▶ Dr Dana Linkeschová

Universiteti Privat Webster Vienna, Austri (zyrtarisht anëtar i ekipit të Universitetit Mendel)

- ▶ Mr Ben Calhoun

Universiteti Coventry, Mbretëria e Bashkuar

- ▶ Dr Irene Glendinning

Universiteti i Staffordshire, Mbretëria e Bashkuar (ish-Universiteti Coventry, Mbretëria e Bashkuar)

- ▶ Dr Thomas Lancaster

Asistent hulumtimi

- ▶ Ms Tetyana Kapet

Përmbledhje ekzekutive

Historiku

Hulumtimi u zhvillua mes shtatorit 2016 dhe marsit 2017 për të shqyrtuar politikat dhe procedurat për integritetin akademik në institucionet e arsimit të lartë në gjashtë vende në Evropën Juglindore: Shqipëri, Bosnjë dhe Hercegovinë, Kroaci, Mal të Zi, Serbi dhe "ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë". Hulumtimi u porosit nga Këshilli i Evropës si pjesë e Platformës për Etikën, Transparencën dhe Integritetin në Arsim (ETINED) dhe iniciativave të ndërlidhura.

Termet e referencës për këtë studim, Projekti i Evropës Juglindore mbi Politikën për Integritetin Akademik (SEEPPAI), përfshinë objektivat dhe fokusin e mëposhtëm:

Objektivat:

- ▶ të identifikohen dhe analizohen politikat dhe praktikët e përdorura në Evropën Juglindore në lidhje me plagjiaturën dhe integritetin akademik në përgjithësi;
- ▶ të identifikohen hendekët dhe sfidat, por gjithashtu shembuj të mirë dhe histori suksesi që mund të ndahen mes shteteve palë të Konventës Kulturore Evropiane;
- ▶ bazuar në shembujt e mirë të identifikuar, të përshkruhen udhëzimet paraprake të cilat mund të shërbejnë si bazë për nxitjen e ngritjes së kapaciteteve në institucionet e arsimit të lartë dhe/ose të mësimin të ndërsjellë për plagjiaturën.

Studimi u fokusua në:

- ▶ analizën e përgjigjeve në pyetësorët specifikë drejtuar personelit dhe studentëve në institucionet e arsimit të lartë;
- ▶ shqyrtimin, analizimin dhe sintezën e dokumentacionit ekzistues të

mësimeve të nxjerra në lidhje me faktorët e suksesit apo dështimit të politikave të vendosura nga universitetet për të nxitur integritetin akademik;

- ▶ prezantimin e qasjeve konkrete të ndërmarra nga universitetet për të adresuar sfidën;
- ▶ rekomandime për veprim bazuar në shembuj të praktikave të mira në lidhje me mënyrat për të kapërcyer hendekët e identifikuar.

Një studim i mëhershëm i 27 shteteve anëtare të BE-së, i kryer në 2010-13 nga disa anëtarë të ekipit të SEEPPAI, Ndikimi i Politikave për Plagjiaturën në Arsimin e Lartë në Evropë (IPPHEAE), ofroi pikënisjen dhe burimet fillestare për studimin e ri.

Vizitat që u bënë në një varg institucioneve të ndryshme të arsimit të lartë (IAL) në secilën nga gjashtë vendet, u ofruan mundësi anëtarëve të ekipit të bëjnë prezantime, të mbajnë diskutime dhe të drejtojnë punëtori me një gamë të gjerë akterësh në lidhje me këtë hulumtim dhe ata të mëparshëm, si dhe në lidhje me politikën për integritetin akademik në arsimin e lartë.

Dëshmitë u grumbulluan me anë të: pyetësorëve online të plotësuar nga studentët e arsimit të lartë, mësimdhënësit dhe menaxherët e lartë; intervistave; grupeve të fokusit; dhe analizave të burimeve dokumentare. Raporti i plotë jep detaje të gjetjeve të hulumtimit dhe paraqet një numër të vëzhgimeve dhe rekomandimeve të përshtatshme për çdo vend në studim.

Përmbledhja e të gjeturave

Si rregull i përgjithshëm, ministritë e arsimit dhe agjencitë e akreditimi dhe cilësisë në rajon nuk sigurojnë udhëzime apo mbikëqyrje të fortë për politikën që lidhen me integritetin akademik. Megjithatë ka disa dëshmi se i është dhënë përparësi zhvillimit të procedurave për studimet e doktoraturës dhe detyrat mbikëqyrëse, ka shumë pak dëshmi të rigorozitetit në politikën për menaxhimin e sjelljeve të pahijshme akademike në nivelin bachelor dhe të mësimdhënies së niveleve master.

Megjithatë përgjigjet e studentëve ishin më negative sesa përgjigjet e mësimdhënësve ndaj pyetjeve mbi pedagogjinë, kultura mbizotëruese e arsimit të lartë që doli nga anketa në rajon duket të jetë një qasje didaktike për mësimdhënien dhe të nxënit, me mendimin kritik dhe inovacionin që nuk inkurajohet në shumë fakultete dhe institucione. Megjithatë, përjashtime të qarta për këtë rregull u identifikuan në disa fakultete dhe herë pas here ato zbatoheshin në nivel institucional.

Megjithatë ka pasur një reagim të fortë që tregon se politikën për adresimin e aspekteve të integritetit akademik ekzistojnë normalisht në nivel departamenti ose fakulteti, ishte më pak e qartë sa konsistent ishte zbatimi dhe komunikimi i këtyre politikave, dhe për këtë arsye sa efektive janë për të shërbyer si pengesë për sjellje të pahijshme akademike.

U identifikuan forma të ndryshme të sjelljeve të pahijshme akademike të përhapura në të gjithë rajonin dhe përgjigjet sugjerojnë se incidentet shpesh nuk merren aq seriozisht sa duhet të kërkojë serioziteti i shkeljeve: mashtrimi në provime shpesh përkeqësohet nga kujdestaria joadekuate; shkrimi i punimeve me pagesë është raportuar të jetë shumë i zakonshëm, me kompanitë që reklamojnë shërbime të përballueshme në kampus; dëshmitë e studentëve që u paguajnë ryshfet ligjëruesve në këmbim të notave të favorshme u shfaqën në mënyrë të pavarur disa herë në grupet e fokusit të studentëve; dhe plagjiatura shpesh injorohet dhe nuk shihet si problem serioz.

Njësoj me atë që u konstatua në shumë vende të tjera në Evropë, kopja dhe ndarja e punimeve individuale studentore duket se shihet si praktikë e pranueshme në rajon. Përgjigjet sugjerojnë se kjo perceptohet si një mënyrë legjitime për studentët që të mbështesin shokët, të mësojnë nga njëri-tjetri dhe të zhvillojnë njohuritë dhe aftësitë.

Kur u pyetën për dëshmi të masave parandaluese, shumica e të intervistuarve e interpretuan këtë në një mënyrë ndëshkuese - duke iu referuar softuerit për zbulimin e plagjiaturës ose dënimeve për shkelje të integritetit - në vend që të konsiderojnë nisma edukative për të inkurajuar integritetin.

Disa shembuj të praktikës efektive u identifikuan në të gjithë rajonin. Disa institucione të Evropës Juglindore kishin zhvilluar lidhje të forta me universitetet në vende të tjera të botës dhe kishin adoptuar kodet e praktikës dhe etikës të përbashkëta me partnerët e tyre ndërkombëtarë. Një vetëdije e fortë për nevojën për integritet akademik dhe praktika efektive pedagogjike ishte e dukshme në një institucion të vogël dhe në një fakultet brenda një institucioni më të madh të vizituar në rajon. Do të ishte e dobishme nëse këto suksese mund të ndaheshin me institucione të tjera dhe nëse mësimet e nxjerra mund të ndërmerreshin në vende dhe institucione të ndryshme.

U bë e qartë se ishte relativisht e zakonshme që studentëve t'u ofrohej trajnimi në shkrimin akademik mbi përdorimin e burimeve dhe praktikave etike, por pothuajse të gjithë të anketuarit ranë dakord se duhet të ketë shumë më shumë informacion dhe edukim për studentët dhe mësimdhënësit për të gjitha aspektet e integritetit akademik. Kjo u konfirmua nga pyetjet e anketës që eksploran konceptin e plagjiaturës, që treguan se shumë studentë - dhe disa prej mësimdhënësve pjesëmarrës - demonstرونin mungesë të kuptimit si të përdoren burimet akademike.

Si anë pozitive, shumë prej pjesëmarrësve akademikë në hulumtimet në gjashtë vendet treguan një interes të madh për këtë studim, dhe disa ishin të angazhuar në hulumtime ndërkombëtare për të përmirësuar praktikat arsimore dhe qasjet etike të hulumtimit.

Përmbledhje e rekomandimeve

Qeveritë kombëtare, ministritë e arsimit dhe agjencitë e akreditimit dhe të cilësisë duhet të sigurojnë në mënyrë proaktive mbikëqyrje dhe udhëzime për forcimin e

politikave dhe procedurave për integritetin akademik në IAL si një komponent i rëndësishëm i sigurimit të cilësisë për IAL-të publike dhe private. Duhet të inkurajohen hulumtimi dhe zhvillimi i politikave dhe sistemeve për integritetin akademik, në mënyrë ideale përmes sigurimit të financimit me grante të vogla.

Duke pasur parasysh dëshmitë e këtij hulumtimi në lidhje me prevalencën e mashtrimit të kontraktuar dhe shkrimin e punimeve me pagesë, rekomandohet që qeveritë kombëtare të konsiderojnë futjen e legjislacionit për ta bërë të paligjshëm mashtrimin e kontraktuar, si një mjet për t'i penguar studentët të përdorin shërbime të tilla dhe për të dërguar një mesazh të fortë tek kompanitë dhe individët që mbështesin këtë formë shumë serioze të mashtrimit.

Qeveritë kombëtare duhet të marrin në konsideratë angazhimin e kompanive të softuerëve (kontrolli i përputhjeve/ngjashmërive të tekstit) për të negociuar një licencë kombëtare të përballeshme për përdorim në të gjithë sektorin e arsimit të lartë (AL).

Ministritë e arsimit në rajon duhet të lehtësojnë komunikimin mes institucioneve brenda dhe jashtë kufijve kombëtarë në mënyrë që të mësojnë nga përvojat pozitive dhe të ndajnë ide që kanë rezultuar të efektshme në luftën kundër korrupsionit dhe praktikës së keqe akademike.

Për të trajtuar pabarazinë në politikat dhe praktikat nëpër fakultete të ndryshme në IAL, liderët institucionalë duhet të iniciojnë një shqyrtim të brendshëm të politikave dhe praktikave lokale për të koordinuar zhvillimin dhe zbatimin e strategjisë, politikave dhe sistemeve dhe udhëzimeve të përbashkëta institucionale për inkurajimin dhe respektimin e integritetit akademik.

Duhet të forcohen masat e mbikëqyrjes dhe kontrollit për ekzaminimet formale, si një mjet për të dekurajuar mashtrimin. Duhet të sigurohet trajnim për personelin akademik, mbikëqyrësit e tezës dhe kujdestarët për të përmirësuar integritetin akademik dhe shkathtësitë profesionale në arsim. Potencialisht, institucionet në një zonë të vetme mund të organizojnë seminare dhe punëtori të përbashkëta.

Secili institucion duhet të marrë përgjegjësinë për të siguruar që studentët në të gjitha nivelet të udhëhiqen dhe edukohen në mënyrë progresive në çështjet e ndershmërisë dhe integritetit, shkrimit akademik dhe përdorimit të duhur të burimeve akademike.

Aty ku merren mjetet softuerike për të ndihmuar në zbulimin e plagjiaturës dhe kopjes mes studentëve, institucioni duhet të zhvillojë politika të qarta për mënyrën si duhet të vendosen mjetet dhe udhëzimet për interpretimin dhe përdorimin e rezultateve.

Institucioni duhet të marrë të gjitha masat e mundshme për të penguar mashtrimin në çfarëdo forme, duke përfshirë fabrikat e eseve/mashtrimin e kontraktuar/shkrimin me pagesë, plagjiaturën dhe mashtrimin në provim.

Sa u përket praktikave pedagogjike, institucioni duhet të dekurajojë të nxënëit përsëritës duke synuar të ofrojë përvoja të përditshme të të nxënëit në të gjitha

nivelet e studimit, ku vlerësohet mendimi kritik, dhe ku mësimdhënia, të nxëniet dhe vlerësimi janë shpërblyes dhe frymëzues.

Institucioni duhet të mobilizojë përfaqësuesit e bashkësisë së studentëve si partnerë të vlefshëm në sfidën për të zvogëluar të gjitha format e mashtrimit të studentëve.

Institucioni duhet të marrë në konsideratë krijimin e procedurave për të lejuar raportimin ("sinjalizimin") për raste të shkeljeve akademike, veçanërisht nga studentët.

Personeli akademik duhet të marrë përgjegjësinë për sjelljen e tyre si model për gjeneratën e ardhshme të profesionistëve. Ata duhet të angazhohen për integritet: drejtësi, konsistencë, ndershmëri dhe transparencë në jetën e tyre profesionale dhe private.

Personeli akademik duhet të sigurojë që të gjithë studentët të cilëve u japin mësim ose i mbikëqyrin janë të vetëdijshëm për vlerën dhe rëndësinë e të nxëniet dhe shkollës, dhe janë të motivuar për të maksimizuar arritjet e tyre në mënyrë të drejtë dhe të sinqertë.

Zhvillimi i vazhdueshëm profesional (ZHVP) duhet të jetë një kërkesë për të gjithë personelin akademik, që të vazhdojnë të jenë të përditësuar me lëndën e tyre, zhvillimet arsimore, praktikat pedagogjike dhe politikat institucionale.

Personeli akademik duhet të sigurojë që të gjitha rastet e dyshuara të keqpërdorimeve akademike të trajtohen në përputhje me politikat dhe procedurat institucionale që sigurojnë transparencë, korrektësi dhe qëndrueshmëri për të gjithë studentët.

Vërejtje përmblyëse

Megjithëse ka sfida të qarta për arsimin e lartë në këtë rajon, të cilat përfshijnë dimensionet kulturore, financiare dhe organizative, pjesëmarrësit në hulumtim dhanë dëshmi të forta për një vlerësim të asaj që duhet të arrihet dhe vullnetin për të ndërmarrë reformat e nevojshme.

Metrika e AIMM (Modeli i Maturisë Akademike), e llogaritur duke përdorur përgjigjet në anketë të studentëve, mësimdhënësve, menaxherëve të lartë dhe përfaqësuesve kombëtarë, tregojnë se pavarësisht nga të gjitha sfidat e identifikuar, këto gjashtë vende janë gjerësisht të krahasueshme me vendet brenda 27 shteteve anëtare të BE-së të anketuara nën projektin IPPHEAE, në kuptim të maturisë së politikave për integritetin akademik në IAL (shih Shtojcat 1 dhe 2).

Kapitulli 1

Hyrje

1.1. Sfondi

Integriteti akademik është thelbësor për ruajtjen e standardeve dhe cilësisë së arsimit në të gjitha nivelet. Studimet e fundit në Evropë dhe në vende të tjera të botës kanë treguar se duhet të bëhet më shumë në nivel global për të adresuar kërcënimet ndaj integritetit arsimor nga format e ndryshme të mashtrimit, korrupsionit dhe keqpërdorimeve në arsimin e lartë (Raportet e projektit IPPHEAE, Lancaster dhe Clarke 2016, Glendinning 2016, Bretag dhe Mahmud 2014, Daniel 2016, QAA 2016).

Duke e njohur këtë situatë, në vitin 2015 Këshilli i Evropës krijoi Platformën për Etikën, Transparencën dhe Integritetin në Arsim (ETINED). Një nga nismat e ETINED-it është të shtrihet në rajonet e tjera në Evropë hulumtimi i financuar nga BE-ja dhe i realizuar në 27 shtete të BE-së gjatë projektit IPPHEAE në 2010-13.

SEPPAI është i pari nga këto studime të reja rajonale. Gjashtë vendet e përfshira në këtë studim janë Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina, Kroacia, Mali i Zi, Serbia dhe "Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë". Anëtarët kyç të ekipit që ndërmorën studimin e ri u përfshinë në hulumtimin origjinal të IPPHEAE (Dr. Irene Glendinning nga Universiteti Coventry, Mbretëri e Bashkuar, Dr. Tomas Foltýnek dhe Znj. Dita Dlabolová nga Universiteti Mendel në Brno, Republika Çeke).

Është e dukshme që pesë nga vendet e studimit të ri ishin pjesë e ish-Jugosllavisë dhe për këtë arsye mund të konsiderohet se kanë një bazë të përbashkët historike. Megjithatë, Shqipëria ka një sfond historik shumë të ndryshëm nga vendet e tjera të studimit, duke qenë nën një regjim komunist "tiranik" të lidhur me Kinën, me kontakt të kufizuar me vendet e tjera të rajonit dhe duke mos pasur ndikim nga Evropa Perëndimore nga vitet 1950 deri në 1992 (Lambert 2016).

1.2. Hulumtimet e mëparshme

Metodologjia e miratuar për projektin IPPHEAE formoi bazën e këtij hulumtimi të ri. Projekti i mëparshëm dhe hulumtimet e mëpasshme të ndërlidhura përfshinë një studim të metodave të përziera që gjeneroi mbi 5 000 përgjigje nga IAL në 27 shtete të BE-së (duke përfshirë Kroacinë, e cila nuk ishte anëtare e BE-së gjatë periudhës së mbledhjes së të dhënave). Studimi hulumtoi politikën në nivel kombëtar dhe institucional për të përcaktuar dhe zbuluar pandershmërinë akademike, duke u përqendruar në nivelet bachelor dhe master, në vend të studimeve të doktoraturës dhe hulumtimeve. Gjetjet zbuluan disa shembuj të praktikës efektive, por gjithashtu treguan se ka mospërputhje në zbatimin e politikave, brenda dhe ndërmjet institucioneve, në çdo vend të studiuar të BE-së (rezultatet e IPPHEAE).

Analiza demonstroi dobësi të politikave në shumë prej institucioneve pjesëmarrëse. Aty ku ekzistonin politika, shpesh kishte mungesë të mirëkuptimit dhe pak transparencë. U rekomandua nga shumica e pjesëmarrësve se ofrimi i më shumë informacioneve dhe trajnimeve në lidhje me politikën dhe ndëshkimet për studentët dhe mësimmhënësit akademikë, do të rriste ndërgjegjësimin dhe do të ndihmonte në zhvillimin akademik dhe do të inkurajonte një kulturë të integritetit akademik (Glendinning 2013).

Edhe pse projekti IPPHEAE fillimisht kishte të bënte me plagjiaturën në nivel bachelor dhe master, fushëveprimi i studimit përfundimtar u bë mjaft i gjerë: kishte kuptim të merreshin në konsideratë forma të tjera të pandershme akademike bashkë me plagjiaturën; në disa vende dhe institucione politikën dhe veprimet ishin përqendruar në studimet e doktoraturës dhe në nivelin e hulumtimit, në vend që të prisnin nga studentët të kuptonin çështjen e integritetit akademik dhe të zhvillonin shkathtësi akademike më herët në arsimimin e tyre; në IAL ku forma mbizotëruese e vlerësimit ishte me ekzaminim formal, kërcënimi kryesor për integritetin ishte mashtrimi në provime, duke përdorur gjithnjë e më shumë teknologjinë e komunikimit. Të gjitha elementet e tilla janë thelbësore për hetimet në studimin e ri.

Zhvillimet më të fundit në këtë fushë kanë ekspozuar mashtrimin e kontraktuar si një sektor komercial fitimprurës gjithnjë e më i madh, duke ofruar punime dhe ese të bëra me porosi për studentët (Clarke dhe Lancaster 2006, Lancaster dhe Clarke 2016, Bertram Gallant 2016, QAA 2016). Kjo përfaqëson një industri të madhe që potencialisht mund të ndikojë në çdo IAL në çdo vend, dhe është një formë globale e zgjerimit të shpejtë dhe jashtëzakonisht serioze e mashtrimit të studentëve. Mashtrimi i kontraktuar është shumë i vështirë për t'u zbuluar dhe do të jetë edhe më i vështirë për t'u çrrënjësuar. Edhe pse kjo është raportuar në rezultatet e mëparshme të hulumtimit si një problem në disa vende të BE-së, kërcënimet për integritetin arsimor nga mashtrimi i kontraktuar janë rritur ndjeshëm që nga ajo kohë. Është e rëndësishme që në këtë hulumtim të ri të hulumtohet shkalla në të cilën vendet e Evropës Juglindore në studimin e ri janë ndikuar nga ky fenomen dhe si reagojnë ato.

Paralelisht me punën e Këshillit të Evropës në vendosjen e ETINED, Instituti Ndërkombëtar për Planifikimin Arsimor (IIEP UNESCO) ka krijuar platformën e resurseve ETICO1 dhe ka ofruar trajnime dhe mbështetje për përballimin e gamës së gjerë të llojeve të korrupsionit në arsim. Në bashkëpunim me organet e tjera, duke përfshirë Këshillin për Akreditimin e Arsimit të Lartë (CHEA) me bazë në SHBA, janë organizuar disa seminare dhe iniciativa për të rritur ndërgjegjësimin për kërcënimet dhe zgjidhjet në nivel ndërkombëtar. Kulmi i aktiviteteve të kohëve të fundit ishte publikimi në vitin 2016 i një raporti këshillues nga Sir John Daniel, i cili parashton një sërë rekomandimesh në lidhje me rolin kyç që agjencitë e sigurimit të cilësisë dhe agjencive të akreditimit mund të luajnë për të ndihmuar në monitorimin dhe zbatimin e masave për përmirësimin e integritetit dhe adresimin e korrupsionit globalisht. Ky raport është shumë i rëndësishëm për studimin e Evropës Juglindore.

Hulumtime të tjera më të hershme individuale në lidhje me gjashtë shtetet ofruan një pikënisje të rëndësishme dhe ndihmuan në drejtimin e hulumtimeve të reja. Disa nga studimet më të rëndësishme në vitet e fundit kanë ardhur nga statistikat krahasuese mbi korrupsionin nga Transparency International (TI) (TI 2013, 2015). Rezultatet dhe renditjet e Treguesit të Perceptimit të Korrupsionit (TPK) i TI-së në vitin 2015 për gjashtë vendet në studim janë ilustruar në Tabelën.¹

Tabela 1: TPK 2015 e Transparency International për gjashtë vendet²

Vendi	Pikët	Renditja
Kroacia (HR)	51%	50
Mali i Zi (ME)	44%	61
"Ish- Republika Jugosllave e Maqedonisë"(MK)	42%	66
Serbia (RS)	40%	71
Bosnjë dhe Hercegovina (BA)	38%	76
Shqipëria (AL)	36%	88

Legjenda: 100% = "shumë i pastër", 0% = "shumë i korruptuar"; 168 shtete u vlerësuan dhe u renditën.

¹ <http://etico.iiep.unesco.org/en>.

² Treguesi i Perceptimit të Korrupsionit 2015 në dispozicion në www.transparency.org/cpi2015/#results-table

Këto rezultate japin dëshmi për një etos të përgjithshëm të nepotizmit endemik, ryshfetit, korrupsionit dhe pandershmërisë në jetën publike në këto vende, por në shkallë të ndryshme në të gjithë rajonin. Do të jetë interesante të krahasohen këto rezultate dhe renditje me gjetjet e studimit të SEEPPAI mbi integritetin akademik në arsimin e lartë. Dy citimet nga raporti më i fundit i TI-së theksojnë problemet në

Evropën Juglindore, duke përfshirë vendet që janë subjekt i SEEPPAI:

Gjithashtu, shumë shqetësues është përkeqësimi i dukshëm në vendet si Hungaria, Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë, Spanja dhe Turqia. Këto janë vende ku dikur kishte shpesh për ndryshime pozitive. Tani po shohim rritjen e korrupsionit, ndërsa hapësira e shoqërisë civile dhe demokracia tkurren. (TI 2015: 13).

Korrupsioni mbetet një sfidë e madhe në të gjithë rajonin, shpesh duke shkuar krah për krah me shtypjen. Në vendet me rezultate të ulëta Hungaria, Polonia dhe Turqia (që kanë rënë në vitet e fundit së bashku me Spanjën) politikanët dhe miqtë e tyre po kapin gjithnjë e më shumë institucionet shtetërore për të ruajtur pushtetin, një prirje shqetësuese që po prek edhe Ballkanin. (TI 2015: 13).

Edhe pse jo i kohëve të fundit, raporti global i TI-së për vitin 2013 mbi korrupsionin në arsim është me rëndësi të veçantë për SEEPPAI. Ndonëse Bosnja dhe Hercegovina ka rezultat shumë më poshtë mesatares globale në "përqindjen e njerëzve që kanë paguar ryshfet në arsim", ajo mori rezultatin e dytë më të lartë prej pothuajse 4 në "perceptimet e korrupsionit në arsim" (TI 2013: 8). Perceptimet e korrupsionit në arsim janë matur në një shkallë prej 1 deri në 5, ku 1 është e barabartë me "aspak" dhe 5 është e barabartë me "shumë"; për krahasim, Mbretëria e Bashkuar mori rreth 2.5, dhe mesatarja globale ishte 3.

Disa studime specifike janë kryer kohët e fundit për aspektet e korrupsionit në arsim në rajonin e Ballkanit, duke përfshirë:

- ▶ një studim që shqyrton rolin e mediave në evidentimin e praktikave korruptive në "Ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë" (Hajrullai 2015);
- ▶ një studim që përfshin një anketë të kryer nga Rrjeti Studentor kundër Korrupsionit në Evropën Juglindore, që hulumtoi ryshfetin dhe korrupsionin në arsim dhe krijoi një mjet për studentët në gjuhën maqedonase (ACSN SEE 2015); ky udhëzues ofron udhëzime për studentët që kryejnë hulumtime mbi këto tema dhe përcaktoi fushat e korrupsionit që kanë nevojë për studime, si:
 - mashtrimi
 - shitja e teksteve shkollore
 - ryshfeti
 - procesi i regjistrimit
 - regjistrimi në konvikt
 - mobiliteti i studentëve
 - flukset financiare;
- ▶ një botim nga viti 2016 që fokusohet në një institucion specifik në Shkup, por me një perspektivë pak më të gjerë, në dispozicion falas në gjuhën angleze; autori kategorizoi praktikat korruptive në arsim, si:

- veprime flagrante të paligjshme të rryshfetit dhe mashtrimit (për shembull mashtrimi në prokurime publike);
 - praktikat që sigurojnë një hyrje të fondeve të parëndësishme për individët të cilët nuk marrin pagesa mujore në kohë ose që marrin tarifa të vogla;
 - praktika korruptive për kryerjen e veprimtarive në rrethana më të vështira (për shembull, marrja e një diplome pa kaluar të gjitha provimet);
 - praktika që lidhen me besime kulturore (për shembull, pikëpamja mbizotëruese se është e arsyeshme të jepet një dhuratë në këmbim të një favoriti);
 - praktikat korruptive që ndodhin për shkak të paaftësisë ose injorancës (për shembull, fondet e ndara gabimisht) (Zhivkovikj 2016: 17);
- ▶ një projekt bashkëpunues ndërkombëtar hulumtues, "Rritja e potencialit hulumtues të AL-së që kontribuon në rritjen e mëtejshme të rajonit të Ballkanit Perëndimor" (Re@WBC Project), financuar përmes Erasmus+, i cili fokusohet në mbikëqyrjen e doktoraturës dhe hulumtimit dhe synon të rrisë aftësitë e komunitetit të hulumtimit në përputhje me standardet e BE-së;

Plagjiatura nga njerëz të profilit të lartë është paraqitur rregullisht në mediat rajonale. Hollësi të tjera janë paraqitur në seksionin 5.2 më poshtë.

1.3. Fushëveprimi

Siç tregojnë studimet e mësipërme, hulumtimi i korrupsionit, edhe kur është i kufizuar në arsimin e lartë, sërish mbetet një temë shumë e gjerë. Ka shumë aspekte që mund të ishin përfshirë në këtë studim, por kufizimet kohore dhe buxhetore kërkonin vendosjen e kufizimeve.

Fushëveprimi i studimit të SEEPPAI u përcaktua kryesisht sipas termave të referencës të ofruara nga Këshilli i Evropës. Hulumtimi ka të bëjë me:

- ▶ gjashtë vende në Evropën Juglindore: Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina, Kroacia, Mali i Zi, Serbia dhe "Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë".
- ▶ sektorin e arsimit të lartë në këto vende;
- ▶ strategjitë dhe politikat për integritetin akademik dhe sigurimin e cilësisë në vlerësimin e studentëve në të gjitha nivelet e arsimit, në nivel kombëtar dhe brenda institucioneve të arsimit të lartë;
- ▶ përfshirjen specifike të politikave për plagjiaturën, mashtrimin në provim, mashtrimin e kontraktuar dhe shkrimin me pagesë;
- ▶ sa mirë funksionojnë politikat në praktikë;
- ▶ perceptimet e akterëve të ndryshëm në arsimin e lartë: studentët, mësimdhënësit, drejtuesit e lartë, përfaqësuesit;
- ▶ gjenerimin e dëshmive të praktikës efektive dhe zonave që kanë nevojë për reforma.

Hulumtimi nuk përfshin të gjitha aspektet brenda përkufizimit më të gjerë të korrupsionit, siç janë diplomat e rreme/fabrikat e diplomave, marrja e ryshfetit në pranime, strehimi i studentëve apo nepotizmi.

Kapitulli 2

Objektivat dhe metodologjia

2.1. Objektivat

Në kushtet e referencës për këtë studim të ofruar nga Këshilli i Evropës, objektivat e deklaruarat ishin:

- ▶ të identifikohen dhe analizohen politikat dhe praktikrat e përdorura në Evropën Juglindore në lidhje me plagjiaturën dhe integritetin akademik në përgjithësi;
- ▶ të identifikohen hendekët dhe sfidat, por gjithashtu shembuj të mirë dhe histori suksesi që mund të ndahen mes shteteve palë të Konventës Kulturore Evropiane;
- ▶ bazuar në shembujt e mirë të identifikuar, të përshkruhen udhëzimet paraprake të cilat mund të shërbejnë si bazë për nxitjen e ngritjes së kapaciteteve në institucionet e arsimit të lartë dhe/ose të mësimin të ndërsjellë për plagjiaturën.

Studimi u fokusua në:

- ▶ analizën e përgjigjeve në pyetësorët specifikë drejtuar institucioneve të arsimit të lartë, personelit dhe studentëve;
- ▶ shqyrtimin, analizimin dhe sintezën e dokumentacionit ekzistues të mësimëve të nxjerra në lidhje me faktorët e suksesit apo dështimit të politikave të vendosura nga universitetet për të nxitur integritetin akademik;
- ▶ prezantimin e qasjeve konkrete të ndërmarra nga universitetet për të adresuar sfidën;
- ▶ rekomandime për veprim bazuar në shembuj të praktikave të mira në lidhje me mënyrat për të kapërcyer hendekët e identifikuar.

Siç u tha më parë, projekti IPPHEAE, i cili u përqendrua në vendet e BE-së, frymëzoi këtë studim të ri, dhe qasja e ndërmarrë për SEEPAL u bazua në projektin e mëparshëm.

2.2. Metodologjia

Termet e referencës specifikuan se duhej të realizohej një anketë për të kuptuar strategjitë, politikat dhe praktikat e vendosura në nivel kombëtar dhe brenda IAL-ve në gjashtë vendet në studim. Për të përcaktuar jo vetëm politikat, por sa ishin transparente dhe nëse ato funksiononin sipas planit, ishte thelbësore të kapeshin perceptimet e palëve të ndryshme, si në nivel kombëtar ashtu dhe brenda institucioneve.

Mjetet e studimit të zhvilluara për projektin IPPHEAE ofruan një pikënisje të përshtatshme. Këto përbëheshin nga: pyetësorë të veçantë në internet për studentët, mësimdhënësit akademikë dhe menaxherët e lartë të arsimit të lartë; një sërë pyetjesh për kryerjen e intervistave gjysmë të strukturuar, të dobishme në nivel kombëtar dhe institucional; dhe mjete për udhëheqjen e grupeve të fokusit të studentëve. Pyetësorët IPPHEAE u bënë të disponueshme në 14 gjuhë të ndryshme.

Për këtë studim të ri, u bë një rishikim tërësor i të gjitha pyetjeve të përdorura në pyetësorët IPPHEAE, grupet e fokusit dhe intervistat. Ndryshimet u bënë nën dritën e përvojës së studimit IPPHEAE dhe analizës së tij, zhvillimeve të fundit dhe natyrës së studimit të ri. Pyetësorët e rishikuar (në anglisht) u ngarkuan në platformën e sigurt Bristol Online Surveys (BOS). Kopjet e pyetjeve për studentët dhe mësimdhënësit u përkthyen pastaj në gjuhë relevante për secilin nga vendet studimore, dhe versionet me alfabet latin dhe cirilik u siguruan sipas nevojës. Çdo version gjuhësor u ngarkua në platformën e anketës si një version i veçantë. Në total, tetë versione në gjuhë të ndryshme ishin në dispozicion për studentët, me të njëjtin numër edhe për mësimdhënësit. U mor vendimi që pyetësori për menaxhmentin e lartë, pyetjet e intervistës dhe grupin e fokusit të jenë vetëm në gjuhën angleze. Në rastin e menaxherëve të lartë, pritja ishte që shumica do të mund të përgjigjen në gjuhën angleze ose të kërkonin ndihmë nga një përkthyes lokal. Për ofrimin e intervistave dhe grupeve të fokusit, përkthyesit lokalë u bënë të disponueshëm sipas nevojës.

Shtesat kryesore në pyetësorëve në krahasim me anketën e IPPHEAE ishin pyetje specifike për mashtrimin në provime dhe mashtrimin e kontraktuar. Një pyetje mbi gjininë u shtua në seksionin e detajeve personale. Disa pyetje që nuk kishin gjeneruar të dhëna të dobishme për IPPHEAE, u riformatuan ose u hoqën.

Për lehtësinë e analizës së përgjigjeve në gjuhë të ndryshme, dhe gjithashtu duke marrë parasysh vëllimin e pritur të të dhënave, shumë nga pyetjet u paraqitën si pyetje në shkallë Likert ose grupe të opsioneve me zgjedhje. Ky vendim minimizoi përmbytjen e teksteve dhe prandaj zvogëloi nevojën për të përkthyer përgjigjet. Për të lejuar triangulimin e përgjigjeve me llojet e ndryshme të pjesëmarrësve, pyetjet e njëjta ose ekuivalente u përfshinë në pyetësorët për studentët, mësime dhe menaxherët.

Pak pyetje të hapura u përfshinë në secilin pyetësor, duke kërkuar në mënyrë specifike informacione dhe sugjerime shtesë dhe duke kontrolluar të kuptuarit e terminologjisë së të anketuarit. Pyetjet e hapura nga pyetësorët për studentë dhe mësime u përkthyen përpara se të analizoheshin tematikisht.

Plani i detajuar i hulumtimit mori aprovimin etik pas shqyrtimit të duhur sipas procedurave të etikës hulumtuese të Universitetit Coventry, përpara se të fillonte mbledhja e të dhënave.

Për fat të keq, afati i shkurtër i projektit nuk lejonte pilotët e pyetësorëve. Megjithatë, versionet në gjuhë të ndryshme të pyetësorëve u dërguan për lektorim dhe u kontrolluan për qartësi dhe qëndrueshmëri para se të hapeshin formalisht. Meqë pyetësorët e ngjashëm janë përdorur për studimin IPPHEAE, anketa IPPHEAE mund të shihet si një pilot për këtë studim. Lidhjet me pyetësorët në internet u bënë të disponueshme për pjesëmarrësit nëpërmjet faqes së internetit të projektit dhe u dërguan gjithashtu me e-mail së bashku me informacionin rreth projektit, të përshtatur për grupet e ndryshme pjesëmarrëse.

Faqet e parë të pyetësorëve përmbanin informacion mbi projektin dhe për "pëlqimin e informuar". Pjesëmarrësve në grupet e fokusit dhe intervista iu kërkua të nënshkruajnë një kopje të formularit të pëlqimit të informuar dhe të japin leje për regjistrim audio.

Personat e kontaktit në IAL në secilin nga gjashtë vendet u identifikuan përmes listave të institucioneve partnere të Erasmus+, kontakteve të mëparshme hulumtuese, duke kontrolluar faqet e internetit institucionale dhe përmes ndërmjetësve, duke përfshirë anëtarët e Këshillit të Evropës dhe pjesëmarrësit në ETINED. Pjesëmarrësit potencialë u kontaktuan me e-mail dhe iu dërgua informacion rreth projektit. Qasja e ndërmarrë nga ekipi për të gjeneruar interes në këtë hulumtim ishte kërkesa për vizita në institucionet e arsimit të lartë në vendet studimore, me ofertën e punëtorive të integritetit akademik për studentët dhe personelin mësime akademike.

Pyetësorët në internet u përdorën për grumbullimin e të dhënave më së shumti sasiore, dhe metoda të tjera u përdorën për të kapur të dhëna kryesisht cilësore, përgjithësisht gjatë vizitave në secilin prej vendeve. Këto metoda përfshijnë intervista të strukturuar me menaxhmentin e lartë në fakultet ose universitet, grupet e fokusit të studentëve, takimet jozyrtare të diskutimit dhe punëtoritë me personelin dhe studentët. Të gjitha intervistat dhe grupet e fokusit janë

transkriptuar, analizuar dhe krahasuar me të dhënat sasiore, dhe gjetjet përkatëse janë përfshirë në këtë raport.

Krijimi i kontakteve në çdo vend me njerëz që e panë projektin si të rëndësishëm dhe ishin të interesuar në mbështetjen e hulumtimit, dëshmoi se është e mundur që të përhapen kërkesat nga këto kontakte parësore tek institucionet e tjera, për të kërkuar pjesëmarrje në hulumtim.

Para analizimit të të dhënave të pyetësorit, të gjitha përgjigjet e koduara u shkarkuan nga platforma BOS si fletë pune Excel. U desh një operacion i pastrimit të të dhënave për të dhënat e studentëve dhe mësimdhënësve, për të anonimizuar dhe riorganizuar dy grupet e tetë gjuhëve në dy grupe të të dhënave për gjashtë vendet (për shembull, disa pjesëmarrës nga Mali i Zi u përgjigjën pyetësorit në gjuhën serbe).

Çdo pyetje e koduar ose numerike është analizuar duke përdorur mjete statistikore dhe përfaqësime grafike të disponueshme brenda Excel-it, vendi pas vendi dhe kolektivisht sipas nevojës. Përgjigjet e bazuara në tekst u përkthyen në gjuhën angleze para se të analizoheshin, duke përdorur analizën tematike. Inçizimet audio nga intervistat dhe grupet e fokusit të studentëve u transkriptuan dhe iu nënshtuan analizës tekstuale për të nxjerrë kuotime kuptimplote në një sërë temash kyçe që dolën nga katër nivelet e anketës.

Rezultatet nga katër nivelet e të dhënave të mbledhura u aplikuan në Modelin e Maturisë së Integritetit Akademik (AIMM) për të gjeneruar një rezultat "maturie" për secilin vend, i cili u përdor për të krahasuar rezultatet me ato të gjeneruara nga projekti IPPHEAE për vendet e BE-së të studiuara më parë.

2.3. Kufizimet

Disa faktorë në lidhje me mbledhjen e të dhënave duhet të merren parasysh para interpretimit të rezultateve:

- ▶ një pakicë e IAL-ve në secilin vend iu përgjigj anketës;
- ▶ brenda institucioneve që kanë marrë pjesë, jo të gjitha fakultetet janë përfshirë;
- ▶ për të gjeneruar interes në hulumtimin në vendet në studim, anëtarët e ekipit të projektit kontaktuan me hulumtuesit me të cilët ata ose kolegët kishin punuar më parë, duke u kërkuar të vepronin si ndërmjetës;
- ▶ Pjesëmarrja ishte tërësisht vullnetare.

Pikat e mësipërme konfirmojnë se rezultatet mund të japin një mostër të dobishme për të treguar gjendjen në këto vende, por nuk mund të konsiderohen përfaqësuese të të gjitha IAL-ve në të gjithë rajonin. Nga përvoja e hulumtimit të mëparshëm, bazuar në natyrën vullnetare të pjesëmarrjes, ka të ngjarë që të anketuarit, shumicës prej të cilëve iu desh mjaft kohë për të përfunduar një kontribut të gjatë, kishin më shumë gjasa të interesoheshin në temën e hulumtimit sesa ata që zgjodhën për të mos marrë pjesë. Rezultatet mund të tentojnë të tregojnë një anshmëri pozitive, sepse institucionet me politika më të forta për integritetin akademik kishin më shumë gjasa të merrnin pjesë sesa ato me politika joefektive. Sidoqoftë, mund të jetë edhe që personat me bindje të forta në lidhje me temën e hulumtimit dhe mënyra si ka reaguar (pozitivisht ose negativisht) institucioni/vendi i tyre, kanë më shumë gjasa të marrin pjesë në studim.

Kapitulli 3

Shqyrtimi i politikave dhe praktikave në lidhje me plagjiaturën dhe integritetin akademik në universitete

3.1. Mbledhja e të dhënave

Për të marrë sa më shumë përgjigje, ekipi i projektit u kërkoi kontakteve të tyre të marrin pjesë në anketë. Disa nga këta persona ftuan bashkëpunëtorë nga institucione të tjera. Përveç kontakteve personale, iu dërguan edhe e-mail të gjithë zëvendës-dekanëve për arsim dhe zëvendës-dekanëve për çështjet ndërkombëtare të të gjitha fakulteteve të të gjitha universiteteve në rajon. Këto detaje të kontaktit u grumbulluan nga burime të disponueshme në publik (zakonisht faqet e internetit institucionale). Edhe pse ekipi i projektit ka kontaktuar të gjitha institucionet në rajon, vetëm pak prej tyre janë përgjigjur dhe madje edhe më pak kanë rënë dakord të marrin pjesë në projekt.

Disa institucione të arsimit të lartë në rajonin e studimit shprehën interes në hulumtim dhe me bujari pritën vizita dhe përkrahën anëtarët e ekipit të SEEPPAI. Më shumë se 50 institucione të arsimit të lartë morën pjesë në këtë studim dhe u organizuan vizita në 17 institucione të arsimit të lartë. Tabela 2 jep një përmbledhje të numrit të përgjigjeve të pyetësorit. Përgjigjet nga institucionet jashtë zonës së studimit nuk u përfshinë në analizë.

Tabela 2: Përmbledhje e përgjigjeve në pyetësor në gjuhë të ndryshme

Pjesëmarrësit	Gjuha	Alfabeti	AL	BA	HR	ME	RS	MK	Vend tjetër	Gjith se
Mësimdhënës	Shqip	Latin	27			1				28
Studentë	Shqip	Latin	54					1		55
Mësimdhënës	Boshnjake	Cirilik		21						21
Studentë	Boshnjake	Cirilik		63					2	65
Mësimdhënës	Kroatisht	Latin			78					78
Studentë	Kroatisht	Latin			171				1	172
Mësimdhënës	Maqedonisht	Cirilik						8		8
Studentë	Maqedonisht	Cirilik						17		17
Mësimdhënës	Malazezçe	Latin				4				4
Studentë	Malazezçe	Latin				1				1
Mësimdhënës	Serbisht	Cirilik					18			18
Studentë	Serbisht	Cirilik				1	13			14
Mësimdhënës	Serbisht	Latin		3		1	79			83
Studentë	Serbisht	Latin				9	122		1	132
Mësimdhënës	Anglisht	Latin	3	3	3	3	2	1		15
Studentë	Anglisht	Latin	2	1			1			4
Menaxherë	Anglisht	Latin	1	4	4	0	5	1		15
Gjithsej përgjigje në pyetësor			87	95	256	20	240	28	4	730
			AL	BA	HR	ME	RS	MK	Tjetër	Gjith se
Gjithsej përgjigje nga mësimdhënësit			30	27	81	9	99	9	0	255
Gjithsej përgjigje nga studentët			56	64	171	11	136	18	4	460
Gjithsej përgjigje nga menaxherët			1	4	4	0	5	1	0	15

Tabela 3 detajon aktivitetet që ndodhën gjatë vizitave në secilin nga gjashtë vendet gjatë tetorit dhe nëntorit 2016. Duke marrë parasysh numrin e pjesëmarrësve në pyetësor, grupet e fokusit, intervistat dhe punëtoritë, ekipi vlerëson se në hulumtim u përfshinë më shumë se 1 000 pjesëmarrës.

Tabela 3: Përmbledhje e vizitave dhe aktiviteteve, tetor-nëntor 2016

Lloji i aktivitetit	AL	BA	HR	ME	RS	MK	GJITH SEJ
Institucionet/kampuset e vizituara	3	3	6	2	2	1	17
Grupe fokusi me studentë	3	3	3	1	2	1	13
Intervistat me personelin e lartë	3	2	5	1	2	2	15
Diskutime me grupin e personelit	3	0	0	2	1	1	7
Punëtori me studentë	4	1	0	1	0	1	6
Punëtori me personelin	3	0	3	1	1	1	9
Intervista kombëtare	0	1	0	0	0	1	2
GJITHSEJ	19	10	17	8	8	8	69

Shumë përpjekje u bënë për të angazhuar pjesëmarrje në nivel kombëtar gjatë vizitave në rajon dhe me e-mail dhe telefon, por kjo ishte shumë sfiduese.

Fillimisht, të paktën dy kontakte në çdo vend - të identifikuara duke përdorur informacionet e ofruara nga institucionet dhe Këshilli i Evropës - u ftuan me e-mail për të marrë pjesë në hulumtim, por shumë pak u përgjigjën. Faza tjetër përfshiu telefonimin e një numri të kontakteve të mundshme. Përkundër përpjekjeve të vazhdueshme që përfshijnë thirrjet telefonike dhe e-mail, numri i përgjigjeve ishte zhgënjyes.

3.2. Perspektivat kombëtare për arsimin e lartë në Evropën

Në rajonin që po studiohet, duket se ka një kulturë të fortë të autonomisë akademike në arsimin e lartë, me një ndikim në sigurimin e cilësisë. Në veçanti, ekziston një mungesë e notimit të dyfishtë, moderimit dhe mbikëqyrjes së vlerësimit dhe notimit, që ka implikime për mundësitë për të monitoruar rastet e mashtrimit dhe mënyrën si trajtohen ato. Sidoqoftë, u gjetën disa institucione ku kjo autonomi nuk zbatohet, veçanërisht ato institucione të përafëruara me partnerët jashtë rajonit.

Kur u pyetën për kulturën mbizotëruese për mësimdhënie, mësim dhe vlerësim, menaxherët e lartë dhanë një sërë përgjigjesh të ndryshme, gjë që sugjeroi që në institucionet e tyre studentët inkurajohen të angazhohen në të menduarit kritik dhe u jepen lloje të ndryshme të vlerësimit praktik dhe sfidues. Megjithatë, përgjigjet e studentëve (në grupet e fokusit dhe nga përgjigjet në pyetjet e hapura në pyetësorë) japin përshtypjen e një kulture që kryesisht mbështetet në të mësuarit përsëritës dhe vlerësohen kryesisht përmes ekzaminimeve formale. Shumë studentë të anketuar kanë theksuar se pikëpamjet e tyre nuk janë vlerësuar; për vlerësimet e tyre, ata zakonisht priten të mësojnë përmendësh dhe të riprodhojnë shënimet që u janë dhënë nga kujdestari i tyre.

Shembuj nga grupet e fokusit të studentëve:

- ▶ Shprehur nga një student i doktoraturës me përvojë në mësimdhënie: "ata [mësimdhënësit] përtojnë të hartojnë provime të mira ku studentët nuk mund të mashtrujnë ... me disa shembuj, provime praktike, me gojë ose diçka të tillë [mësimdhënësit]"
- ▶ vetëm përsërisin të njëjtat pyetje vit pas viti ... dhe pastaj pyesin 'e pse mashtrujnë ata?";
- ▶ "Është një problem i mësimdhënësve dhe i sistemit arsimor që nuk na bën të mendojmë. Në vend të kësaj, ne po mësojmë vetëm fakte dhe themi vetëm atë që është shkruar tashmë".

Metodat e veçanta të mësimdhënies, mësimi dhe vlerësimit kanë një ndikim të fortë në kapacitetin dhe mundësitë për sjellje të keqe akademike. Në një kulturë arsimore didaktike, kopjimi pa citim (dhe rrjedhimisht plagjiatura) është norma, në vend që të shihet si e papranueshme. Sidoqoftë, u identifikuan disa institucione në rajon ku të paktën një fakultet ishte i dallueshëm në aspektin e pedagogjisë. Këto shembuj të praktikës së mirë do të diskutohen më vonë.

Pothuajse të gjithë menaxherët nga Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina dhe Serbia që u përgjigjën pyetësorit nuk u pajtuan ose e kundërshtuan deklaratën se "agjencitë kombëtare të cilësisë dhe standardeve monitorojnë plagjiaturën dhe pandershmërinë akademike në IAL", me të cilën u pajtuan disa menaxherët nga Kroacia dhe "ish- Republika Jugosllave e Maqedonisë". Në përgjigje të së njëjtës pyetje, 29% e mësimdhënësve nuk u pajtuan, 40% nuk ishin të sigurt dhe vetëm 18% u pajtuan, me një normë mjaft më të lartë të pajtimit në Shqipëri (35%) dhe "Ish- Republika Jugosllave e Maqedonisë" (44%). Kjo sugjeron që përgjegjësia për monitorimin mund të jetë e agjencive të cilësisë në disa vende, por nuk u gjetën dëshmi të tjera.

3.3. Politikat që lidhen me integritetin akademik në nivel kombëtar dhe

Gjatë intervistave u bë e qartë se po vendosen disa rregulla kombëtare që ndikojnë në cilësinë dhe integritetin akademik në arsimin e lartë në pjesë të rajonit në studim.

Në Shqipëri, janë vënë rregulla të reja për të drejtën e autorit, edhe pse këto nuk janë specifike për arsimin. Sipas një drejtuesi të lartë, njerëzit përgjegjës për hartimin e legjisllacionit nuk i njohin problemet që kanë të bëjnë me mashtrimet e studentëve me të cilat po përballen aktualisht institucionet e arsimit të lartë (Intervistë AL01). Të anketuarit e tjerë të intervistuar thanë se ishin të paqartë sa i përket zbatimit të tyre dhe nuk ishin të vetëdijshëm për ndonjë ndikim deri tani.

Në "ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë", "Ministria mban një sistem kontrolli të plagjiaturës [që është] i detyrueshëm" (Intervistë MK03) për tezat e magjistraturës dhe doktoraturës, por deri më tani nuk ka dispozitë për studentët në nivelin bachelor.

Kur dekanët, zv. dekanët apo mësimdhënësit në IAL u pyetën për politikat në lidhje me plagjiaturën dhe integritetin akademik, zakonisht përmendën:

- ▶ kodin e etikës;
- ▶ komitetin e etikës;
- ▶ standardet kombëtare për akreditim (në disa vende).

Kodet e etikës mund të vendosen në nivel fakulteti ose në nivel universitar. Megjithatë, ekzistenca e një kodi të etikës në nivel universitar nuk përjashton ekzistencën e rregullave mbi etikën e fakultetit, të cilat zakonisht janë më specifike dhe të orientuara drejt fushave të veçanta të studimit. Në disa vende (si Kroacia), ekzistojnë rekomandime kombëtare për përmbajtjen e kodeve të etikës të përcaktuara nga Agjencia për Shkencën dhe Arsimin e Lartë (AZVO).

Në të gjitha vendet në studim ku anëtarët e fakultetit thanë se kishin autonomi të lartë, politikat për integritetin akademik ndryshonin sipas fakultetit. Në disa institucione, politikat nuk janë definuar fare. Në disa institucione politikat janë definuar, por nuk zbatohen realisht. Përveç kësaj, vetëdija e menaxhmentit për çështjet e integritetit akademik ndryshon mes institucioneve.

Në një shembull, drejtuesit e fakultetit janë të bindur se mashtrimi i studentëve është i pazakontë dhe se kur ndodh, ai zbulohet dhe studentët dënohen nga mësimdhënësi. Përgjigjet e tilla sugjerojnë kontroll efektiv në nivelin e fakultetit. Megjithatë, studentët nga i njëjti institucion dhanë një këndvështrim krejt tjetër: ata përshkruan lloje të ndryshme të mashtrimit që ndodhin, duke përfshirë mashtrimin e kontraktuar. Ata gjithashtu thanë se mësimdhënësve nuk u intereson për sjelljen e tillë dhe se mashtrimi është pjesë e kulturës së tyre.

Në të kundërt, ka pasur disa institucione ku menaxhmenti tha se ata ishin të bindur për nevojën për një qasje proaktive ndaj integritetit akademik. Ata përshkruan trajnimin e rregullt të dy studentëve dhe personelit të kryer në fillim të çdo viti akademik.

Rregulloret akademike zakonisht përfshijnë klauzola mbi shkeljet disiplinore, duke përshkruar se cilat procedura disiplinore duhet të ndiqen kur raportohet një rast nga një mësimdhënësi. Një procedurë e përbashkët për institucionet në rajon është që rastet më pak serioze të zgjidhen nga mësimdhënësi që e kupton më mirë rastin. Një ndëshkim tipik do të ishte që studenti të rishkruante një detyrë ose të merrte një notë më të ulët. Përgjigjet e anketës sugjeruan se disa mësimdhënës janë mjaft hezitues t'i raportojnë rastet në mënyrë që të shmangen proceset komplekse dhe që harxhojnë kohë. Aty ku raportohen vetëm raste të rënda në komisionin disiplinor, është ende në varësi të mësimdhënësit të vendosë nëse rasti është mjaft serioz dhe nëse duhet apo jo të ndërmerren ndonjë veprim. Lënia e vendimeve të tilla në diskrecionin e mësimdhënësve individualë mund të çojë në mospërputhje dhe mungesë konsekuence. Megjithatë, doli në dukje se në disa institucione mësimdhënësit janë të detyruar të raportojnë zyrtarisht edhe në rastet më pak të rënda.

Në institucionet e vizituara nga ekipi i projektit gjatë këtij studimi, një model i raportuar zakonisht ishte se komiteti disiplinor në nivel fakulteti mblidhet më së

shumti një herë në semestër për të dëgjuar një numër të vogël rastesh të raportuara. Është shumë e zakonshme që asnjë rast të mos raportohet, që do të thotë se komiteti disiplinor mund të mos mblidhet për një kohë të gjatë. Ndëshkimet mund të jenë serioze, duke përfshirë përjashtimin nga universiteti. Në një universitet në Serbi, studentët e përjashtuar vihen në listën e zezë dhe nuk mund të ri-regjistrohen, madje as në një fakultet tjetër. Në universitete të tjera, u tha se studentëve të përjashtuar u lejohet të regjistrohen dhe t'i përfundojnë studimet e tyre.

Në Kroaci, AZVO ka Komitetin për Etikë në Shkencë dhe Arsim të Lartë (CESHE),³ i cili ka miratuar dhe publikuar një kod etike për shkencën dhe arsimin e lartë. Kodet institucionale të sjelljes vijnë nga ky kod etik "qendror".

Disa universitete në Bosnjë dhe Hercegovinë dhe Shqipëri i kanë adoptuar rregullat e tyre etike nga universitetet perëndimore (për shembull nga partnerët e tyre të diplomave të dyfishta) dhe për këtë arsye kanë një qasje tjetër ndaj integritetit akademik krahasuar me institucionet e tjera në rajon. Komiteti i etikës i një prej fakulteteve në Kroaci monitoron shembuj të praktikës së mirë nga universitetet evropiane (për shembull, Universiteti i Birminghamit në Mbretërinë e Bashkuar) dhe po përpiqet t'i zbatojë ato në praktikë.

Një shembull i një institucioni që e merr seriozisht integritetin akademik është një fakultet i veçantë në Bosnjë dhe Hercegovinë (referuar më vonë në këtë raport si Fakulteti i Universitetit B). Ata përpiqen të parandalojnë sjelljen e keqe akademike, të kenë të gjitha proceset e përshkruara në detaje, si dhe përpiqen t'i trajtojnë rastet e sjelljes së keqe sa më mirë që të jetë e mundur. Ata nuk donin të prisnin për standardet kombëtare të akreditimit, kështu që ata kërkuan akreditim në Austri, Evropë dhe Shtete të Bashkuara. Ata gjithashtu kanë shumë programe të diplomave të dyfishta, duke përfshirë me Mbretërinë e Bashkuar dhe Finlandën. Si rezultat, strategjia e tyre për sigurimin e cilësisë plotëson standardet ndërkombëtare dhe

³ Shih www.azvo.hr/en/ethics-committee-in-science-and-higher-education.

përfshinë politikat e integritetit akademik. Çdo gjë është me shkrim, të gjitha procedurat janë të qarta, dhe ata i rishikojnë politikat e tyre çdo vit.

Në të kundërt, sugjerimet e bëra gjatë disa grupeve të fokusit të studentëve treguan se mashtrimi është i zakonshëm dhe nuk sfidohet me universitetet private në vendin e tyre:

- ▶ Bosnja dhe Hercegovina: "Situata është vërtet e keqe në fakultetet private. Ka një shaka të zakonshme, se mund të shkosh në qytetin X për të ngrënë *qebapa*⁴ dhe të kthehesh me diplomë".
- ▶ Kroacia (në përgjigje të pyetjes "A ka ndonjë gjë tjetër që mendoni se mund të jetë e dobishme për ne dhe për hulumtimin tonë?"): "... dhe gjithashtu shkoni në universitetet private. Atje, plagjiatura është e madhe."

Të gjithë pyetësorët pyetën nëse institucionet e të anketuarve kanë politika për trajtimin e plagjiaturës, pandershmërisë akademike, mashtrimin në provim dhe punimeve me pagesë. Përgjigjet pozitive për të gjitha gjashtë vendet e përmbledhura në Tabelën 4 tregojnë se pjesa më e madhe e pjesëmarrësve besojnë se ekzistojnë politika dhe procedura, megjithëse kishte më pak siguri të dukshme mes të anketuarve mësimdhënës dhe studentë. Dallimet në këto përgjigje ndoshta tregojnë komunikim të dobët brenda institucioneve rreth politikave, ose mund të sugjerojnë që politikat nuk janë duke u ndjekur.

Tabela 4: Pajtimi i të anketuarve se ekzistojnë politikat dhe procedurat për trajtimin e mashtrimit

U pajtuan ose u pajtuan fuqimisht se "institucioni im ka politika dhe procedura për trajtimin e formave të ndryshme të mashtrimit"	mësimdhënës	studentë	menaxherë
Plagjiatura	51%	60%	73%
Pandershmëria akademike	55%	59%	94%
Mashtrimi në provime	75%	71%	94%
Shkruesit me pagesë	51%	45%	73%

Megjithatë, disa përgjigje për një pyetje të hapur rreth asaj se çfarë mund të bëhet për të zvogëluar sjelljen e keqe akademike treguan se procedurat ekzistuese nuk ndiqen në institucionin e tyre. Më shumë se 28% e përgjigjeve të hapura (nga studentët, mësimdhënësit dhe menaxherët e kombinuar) bënë thirrje për procedura më efektive dhe më të rrepta, si dhe për dënime më të konsistente, si një mënyrë për të penguar forma të ndryshme të mashtrimit. Kombinimi i gjetjeve të diskutuara këtu nënkupton që edhe aty ku ekzistojnë politikat, shpesh ato nuk zbatohen siç është synuar dhe nuk krijojnë kërcënime të mjaftueshme për studentët për të shkruajuar mashtrimin.

Grupet e fokusit gjithashtu dhanë përgjigje të përziera të studentëve ndaj çështjes së mashtrimit në provim. Në disa grupe fokusi, këto pyetje u pritën me zbatimje; reagimi i parë e disa studentëve ishte të qeshin. Kur studentët në shumë

⁴ Ushqim i skarës që gjendet tradicionalisht në vendet e Evropës Juglindore.

nga grupet e fokusit u pyetën individualisht për të vlerësuar sa i zakonshëm është mashtrimi në provim ishte në një shkallë ndërmjet 0 ("kurrë") dhe 10 ("shumë të zakonshme"), rezultatet mesatare ishin rreth 7. Vërejtje shumë të sigjerta u ndanë nga studentët në shumë raste.

Implikimi këtu ishte se mashtrimi në provim ishte i zakonshëm në shumë fusha ose mund të konsiderohej si normë. Studentët në të gjithë grupet e fokusit dukej se ishin kryesisht në pajtim që ata rregullisht shohin mashtrim në provime.

Ka pasur gjithashtu një sugjerim se studentët e trajtojnë mashtrimin në provim si një lojë, me synimin për të mashtruar me sukses dhe kështu t'ua hedhin kujdestarëve. Kishte gjithashtu pohime se mashtrimi i dukshëm injorohet në disa raste, me kujdestarinë gjatë provimit që duket të jetë shumë e rastësishme, ose me personelin e pranishëm që duket se e injorojnë mashtrimin e dukshëm.

Një shembull nga një grup i fokusit i studentëve është ilustrim i çështjeve më të gjera kulturore që rezultojnë me mashtrimin në provime: "Disa mësimdhënës janë thjesht të butë dhe disave me të vërtetë nuk u intereson. Ne kemi mësimdhënës që as nuk i lexojnë shkrimet e provimit. Një mësimdhënës fjeti gjatë provimit!"

Nga ana pozitive, është e qartë se disa institucione po konsiderojnë masat e dizajnuara për të ulur mashtrimin në provime. Shembujt e mbledhur gjatë hulumtimit të SEEPPAI përfshijnë përdorimin e kamerave për të vëzhguar dhe regjistruar sjelljen e kandidatëve dhe futjen e pajisjeve për pengimin e sinjalit për të parandaluar komunikimin me telefon celular.

Edhe mashtrimi i kontraktuar provokoi një diskutim të gjallë në grupet e fokusit të studentëve, edhe pse studentët nuk ishin gjithmonë të gatshëm të diskutonin për këtë çështje. Studentët identifikuan njohuri të gjera të shërbimeve që reklamojnë shkrimin e detyrave për ta. Pikëpamjet nëse shumë studentë i kanë përdorur këto shërbime janë të ndryshme, ashtu si mendimet sa të përballueshme ishin çmimet e këtyre shërbimeve. Gjithashtu, u sugjerua se në shumë ka një student që i shkruante detyra për anëtarët e tjerë të klasës, megjithëse kjo çështje nuk u eksplorua në mënyrë konsistente në të gjitha grupet e fokusit.

Shembuj nga grupet e fokusit:

- ▶ "Është shumë e zakonshme." [shumë herë, studentët qeshin dhe pajtoheshin] "Ka grupe të Facebook ku mund të punësosh dikë. Ka numra në banjot për të shkruar punime për seminar dhe Një shoku im ka paguar dy herë."
- ▶ "Kam një shembull të shkrimit me pagesë. Unë kam disa miq që janë në ... fakultet, dhe ka një grup në Facebook për studentët e këtij fakulteti. Dikush pyeti: 'Sa kushton që dikush të shkruajë të gjitha detyrat e mia për mua?' Dhe ata po bënin oferta kundër njëri-tjetrit! Dikush tha 35 euro, një tjetër 30 dhe pastaj një tjetër 25 - dhe i fundit e mori. Ishte si ankand, duke ofruar çmimin më të ulët! Në fakt, çdo detyrë ka çmimin e vet. Çmimi varet gjithashtu nga tema dhe vështirësia e subjektit."

Disa studentë dhe mësimdhënës përmendën se përdorimi i një shkruesi me pagesë konsiderohej të jetë i ngjashëm me plagjiaturën dhe se nëse kapen, dënimet nuk do të ishin më serioze.

3.4. Perceptimet e studentëve dhe mësimeve për skenarët e plagjiaturës

Një pjesë kyçe e anketës për projektin IPPHEAE u dizajnuar për të përcaktuar sa e kanë kuptuar të anketuarit konceptin e plagjiaturës, si dhe për të kapur pikëpamjet e tyre nëse duhet të penalizohen format e ndryshme të plagjiaturës. Këto pyetje janë përfshirë edhe në anketën e SEEPPAI, çka mundëson krahasime mes rezultateve për studimin e ri dhe atyre nga vendet e BE-së.

Studentëve dhe mësimeve iu dhanë gjashtë variacione të skenarit dhe duhej të gjykonin ashpërsinë e plagjiaturës në secilin rast. Skenari bazë i përdorur për gjashtë variacionet ishte: "Duke supozuar se 40% e punimit të studentit është nga burime të tjera dhe është kopjuar në punimin e studentit siç përshkruhet në (A-F) më poshtë, tregoni gjykimin tuaj për plagjiaturën duke shënuar një nga kutitë". Rastet e veçanta ishin:

- A. fjalë për fjalë, pa thonjëza;
- B. fjalë për fjalë, pa thonjëza, ka referenca korrekte, por jo citime në tekst;
- C. fjalë për fjalë, pa thonjëza, por ka referenca korrekte dhe citime në tekst;
- D. disa fjalë të ndryshuara, pa thonjëza, referenca apo citime në tekst;
- E. disa fjalë të ndryshuara, pa thonjëza, ka referenca korrekte, por jo citime në tekst;
- F. disa fjalë të ndryshuara, pa thonjëza, por ka referenca të sakta dhe citime në tekst.

Skenarët A dhe D janë paraqitur për krahasim në figurat 1 dhe 2, sepse ato janë të ashpërsisë ekuivalente, të dyja rastet e plagjiaturës serioze dhe prandaj duhet të japin të njëjtat përgjigje.

Figura 1: Perceptimi i studentëve për plagjiaturën në vende të ndryshme evropiane: skenari A

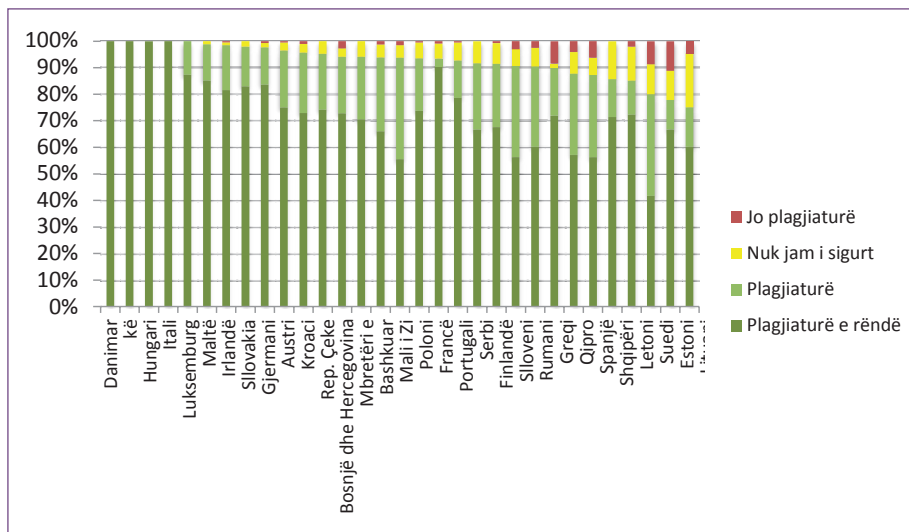
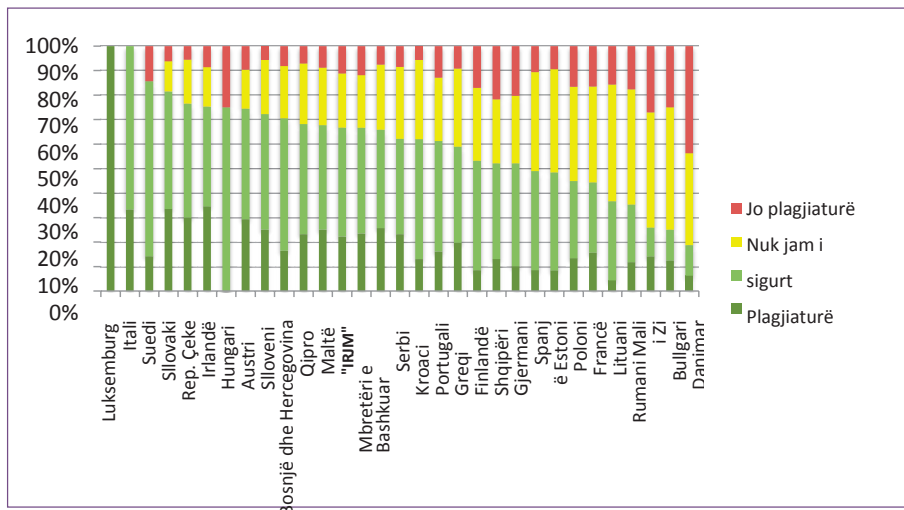

Figura 1 tregon përgjigjet e studentëve ndaj skenarit A, ku 40% e punimit të studentit është kopjuar fjalë për fjalë pa përdorimin e thonjzave. Siç tregon tabela, përgjigjet e studentëve ndaj skenarit A janë në përputhje me mesataren e BE-së. Niveli më i lartë i pajtimit se skenari A është një shembull i plagjiaturës së rënda ose plagjiaturës ishte në Kroaci, e ndjekur nga Bosnja dhe Hercegovina, Mali i Zi, pastaj Serbia dhe Shqipëria. "Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë" qëndron pothuajse në fund të shkallës së pajtimit në BE. Rezultatet qëndrojnë brenda kufijve të një sërë vendesh evropiane si tërësi. Kjo tregon se perceptimet e mostrës së studentëve të SEEPPAI nuk ndryshojnë shumë nga rezultatet e vendeve të tjera të BE-së.

Figura 2: Perceptimi i studentëve për plagjiaturën në vende të ndryshme evropiane: skenari D

Hulumtimet e mëparshme kanë treguar se shumica e studentëve nga pothuajse të gjitha vendet evropiane të anketuara e konsiderojnë skenarin D si më pak serioz sesa skenarin A. Figura 2 shton rezultatet nga Evropa Juglindore mbi ato të vendeve të IPPHEAE dhe këto rezultate bien brenda intervalit të regjistruar nga vendet e IPPHEAE. Kjo do të thotë se nuk është e mundur të vërehet ndonjë ndryshim thelbësor mes vendeve në studimin e SEEPPAI dhe Evropës në përgjithësi.

Brenda vendeve të SEEPPAI, Bosnja dhe Hercegovina ka përqindjen më të lartë të studentëve që kuptonin se 40% kopje me fjalë të ndryshuara sërish përbën plagjiaturë serioze ose plagjiaturë. Renditja e vendeve u pasua nga "ish Republika Jugosllave e Maqedonisë", Serbia, Kroacia, Shqipëria. Mali i Zi u shfaq pranë fundit të renditjes së vendeve evropiane.

Rezultatet e paraqitura në Figurën 2 tregojnë se përkundër pohimeve për kalimin e trajnimeve për shkrimin akademik, 39.38% e studentëve në studimin e ri kishin një zotërim të dobët të përdorimit dhe referencës së burimeve, krahasuar me 38.58% të studentëve në 27 vendet e BE-së në studimin origjinal.

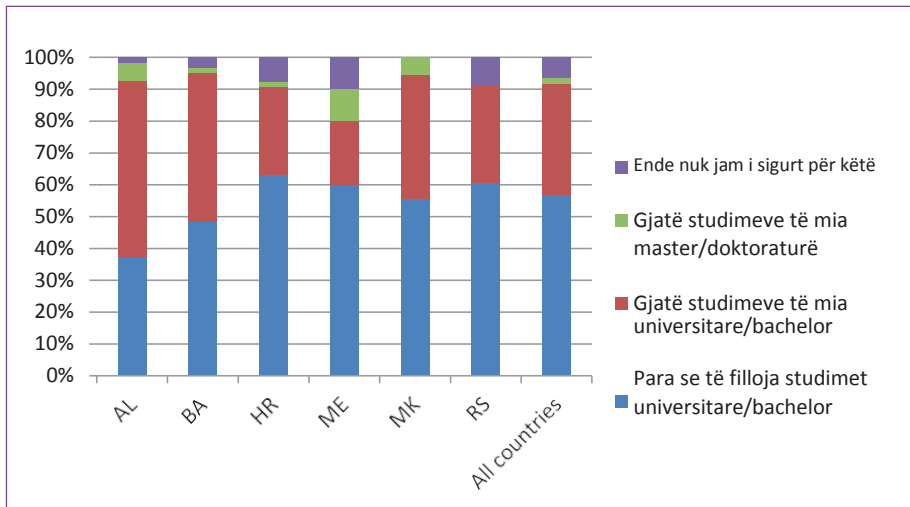
Përgjigjet nga mësimdhënësit për të njëjtat pyetje zbuluan një model pak më pozitiv në të kuptuarit, por sërish ngrenë shqetësime. Një kuptueshmëri e dobët ishte e dukshme në një total prej 11.62% të mësimdhënësve të anketuar në studimin e ri, krahasuar me 17.32% të mësimdhënësve në studimin IPPHEAE.

Këto rezultate ofrojnë dëshmi se shumë nga studentët dhe disa nga mësimdhënësit në vendet evropiane kanë një besim të gabuar se ndryshimi i disa fjalëve në një tekst të kopjuar heq nevojën për ta njohur burimin.

3.5. Dëshmitë nga mësime dhe studentët mbi shkathësitë, njohuritë

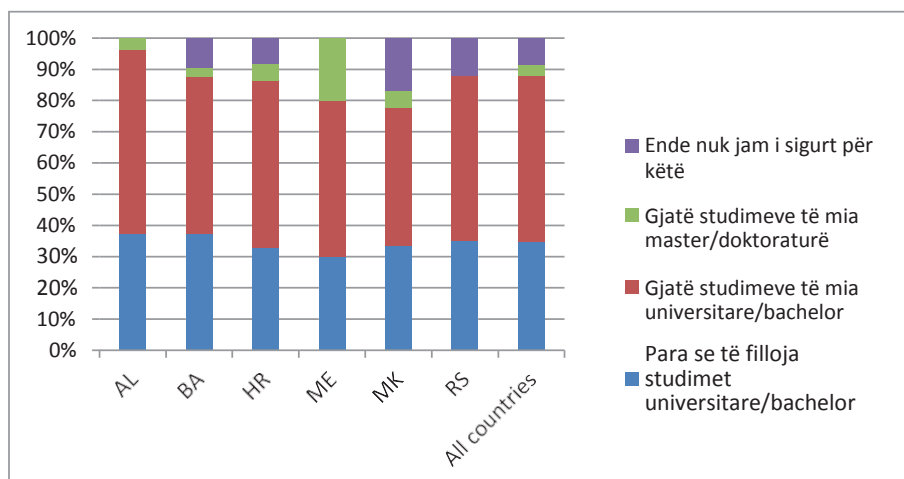
Sipas pyetësorit në internet me përgjigjet e studentëve nga të gjashtë vendet, nuk kishte ndonjë ndryshim të madh në lidhje me kohën kur studentët bëhen të vetëdijshëm për plagjiaturën (Figura 3). Në përgjithësi, 57% e studentëve në të gjashtë vendet u pajtuan me deklaratën se "unë u bëra i vetëdijshëm për plagjiaturën para se të filloja studimet universitare" (totali është më i ulëti në Shqipëri me 37%, më i larti në Kroaci me 63%). Studentët e tjerë bëhen të vetëdijshëm për këtë gjatë studimeve të tyre universitare/bachelor. Këto dy opsione së bashku përbëjnë 91% të përgjigjeve. Më pak se 10% e studentëve thanë se "nuk ishin ende të sigurt për këtë".

Figura 3: Kur bëhen studentët të vetëdijshëm për plagjiaturën

Më pak se 40% e të anketuarve në të gjashtë vendet kanë mësuar si të citojnë dhe japin referenca para se të fillonin studimet e tyre universitare (Figura 4) dhe 53% e studentëve të anketuar e kanë mësuar këtë gjatë studimeve universitare/bachelor, me përgjigje të ngjashme në të gjashtë vendet. Asnjë student në Shqipëri dhe Mal të Zi nuk tha se nuk ishte i sigurt për këtë, çka është mjaft e dukshme, sepse në të dyja vendet kishte të paktën nga një student që ende nuk ishte i sigurt për plagjiaturën. Në total, 8% e studentëve të anketuar thanë se nuk ishin ende të sigurt për citimin dhe referencimin.

Figura 4: Kur kanë mësuar studentët si të citojnë dhe japin referenca

Një model i ngjashëm i përgjigjeve për njohuritë rreth plagjiaturës dhe për citimin dhe referimin u vërejt edhe në grupet e fokusit të studentëve. Studentët i njihnin terma të tillë si "plagjiaturë", "auto-plagjiaturë" ose "shkruarit me pagesë" dhe ata po i referoheshin përvojës në shkollën e mesme.

Disa pjesëmarrës të grupeve të fokusit të studentëve ishin të informuar mirë për aspektet e integritetit akademik dhe thanë se mësimdhënësit e tyre e inkurajonin fuqishëm integritetin akademik dhe praktikën e mirë për shkrimin akademik. Megjithatë, të njëjtët studentë thanë se kishin miq (me mësimdhënësit të ndryshëm) të cilët nuk dinin të citonin siç duhet ose si të punonin me material burimor akademik.

Shembuj nga grupet e fokusit të studentëve:

- ▶ "Unë njoh njerëz që kopjojnë nga një student tjetër, por nuk mendoj se kjo është për shkak se ata donin të vidhnin idetë e dikujt; ata me të vërtetë thjesht nuk e kuptojnë rëndësinë e respektimit të të drejtës së autorit dhe të gjërave të lidhura me të."
- ▶ "Kemi pasur një detyrë grupi. Një vajzë duhej të shkruante një prezantim në seminar, dhe ajo kopjoi fjalë për fjalë gjithë hyrjen [nga një libër]. I thashë: 'A e kupton se nuk mund ta kopjosh gjithë librin?' Mendoj se ajo nuk donte të kopjonte, por ajo thjesht nuk e kuptonte se çfarë kishte bërë. Ajo kopjoi punën e dikujt tjetër dhe unë i thosha: 'Duhet [ta citosh siç duhet]'."

Studentët u pyetën: "Si jeni bërë të vetëdijshëm për seriozitetin dhe pasojat e plagjiaturës?" Dhe "Si jeni bërë të vetëdijshëm për seriozitetin dhe pasojat e formave të tjera të pandershmerisë akademike (mashttrim)?" Për të analizuar përgjigjet shumë të ndryshme, opsionet u grupuan tematikisht në: "materialet e shkruara" (përfshirë: faqet e internetit, broshurën e kursit ose udhëzuesin e studentit ose doracakun, fletëpalosjen ose shënimet udhëzuese, posterat), "arsimin shkollor" (punëtori/klasa/ligjërrata, mësimdhënësi ose mbikëqyrësi,

informacione gjatë leksioneve hyrëse), "personat jashtë arsimit formal" (media sociale, miq dhe familje, studentë të tjerë), "softuer anti-plagjiaturë", dhe opsioni i fundit ishte "Nuk jam i vetëdijshëm për ndonjë informacion në lidhje me këtë". Opsioni i fundit u zgjodh nga 9% e studentëve nga të gjitha vendet kur u pyetën për plagjiaturën dhe 13% e studentëve në përgjithësi nga të gjitha vendet kur u pyetën për forma të tjera të pandershmërisë akademike. Vetëm Mali i Zi kishte rezultate shumë të ndryshme: 30% e studentëve nuk ishin në dijeni të ndonjë informacioni për plagjiaturën dhe 60% nuk dinin për pandershmërinë akademike (normat e larta nga Mali i Zi kanë vetëm një ndikim të vogël në totalin e "të gjitha vendeve", për shkak të numrit të ulët të përgjigjeve).

Figura 5: Si bëhen studentët të vetëdijshëm për seriozitetin dhe pasojat e plagjiaturës

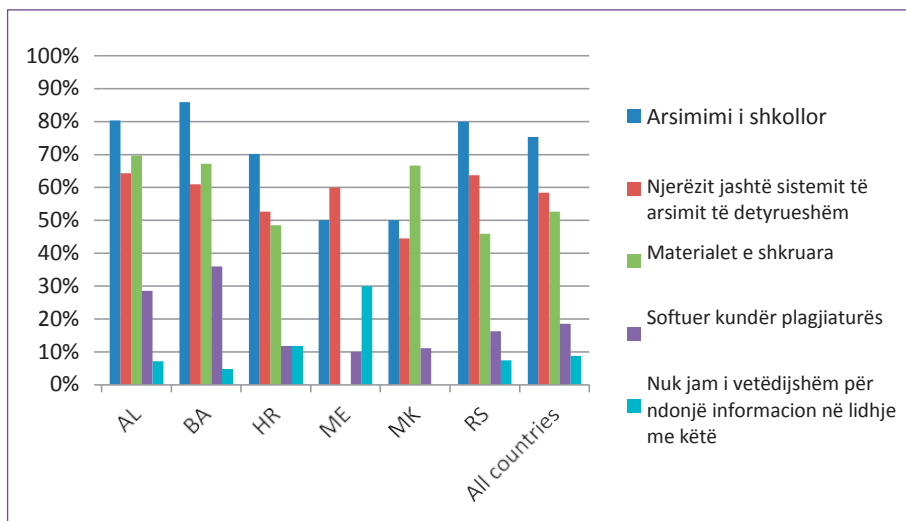

Figura 6: Si bëhen studentët të vetëdijshëm për seriozitetin dhe pasojat e pandershmërisë akademike

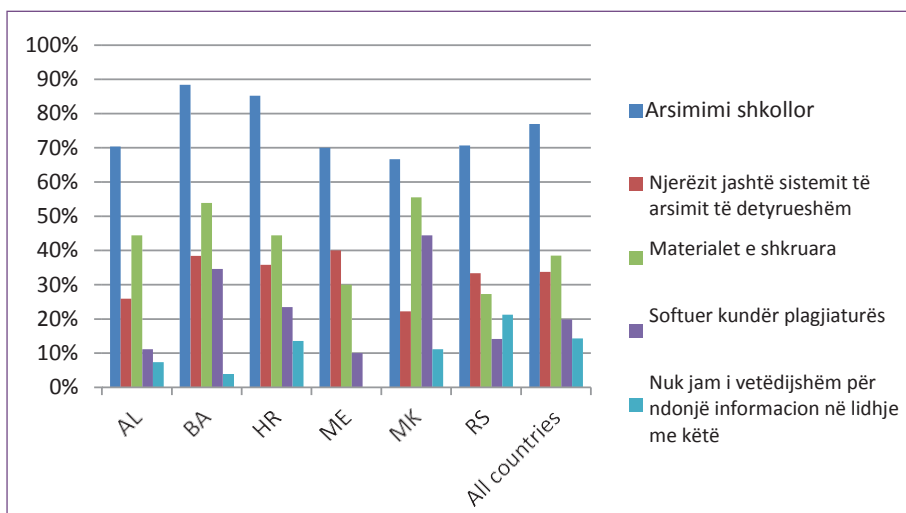

Figura 5 dhe 6 tregojnë si iu përgjigjën studentët e anketuar pyetjeve në lidhje me mënyrën se si ata u bënë të vetëdijshëm për seriozitetin dhe pasojat e plagjiaturës dhe pandershmërisë akademike. Burimet kryesore të informacionit të përzgjedhur për plagjiaturë ishin "arsimi shkollor", "personat jashtë sistemit arsimor zyrtar" dhe "materiale të shkruara". Të njëjtat burime u përzgjedhën për pandershmërinë akademike, por me pak më shumë theks në "arsimin shkollor".

Rezultatet e paraqitura në figurat 7 dhe 8 janë përgjigje nga mësimdhënësit që japin pikëpamjet e tyre se ku mësojnë dhe kuptojnë studentët rreth plagjiaturës dhe pandershmërisë akademike. Mësimdhënësit e konsiderojnë "arsimin shkollor" burimin kryesor të informacionit - pothuajse 90% për plagjiaturën dhe 80% për pandershmërinë akademike. Rreth 40% e mësimdhënësve zgjedhën "materiale të shkruara" dhe rreth 35% zgjedhën "persona jashtë sistemit arsimor zyrtar".

Figura 7: Këndvështrimi i mësimdhënësve për mënyrën si bëhen studentët të vetëdijshëm për seriozitetin dhe pasojat e plagjiaturës

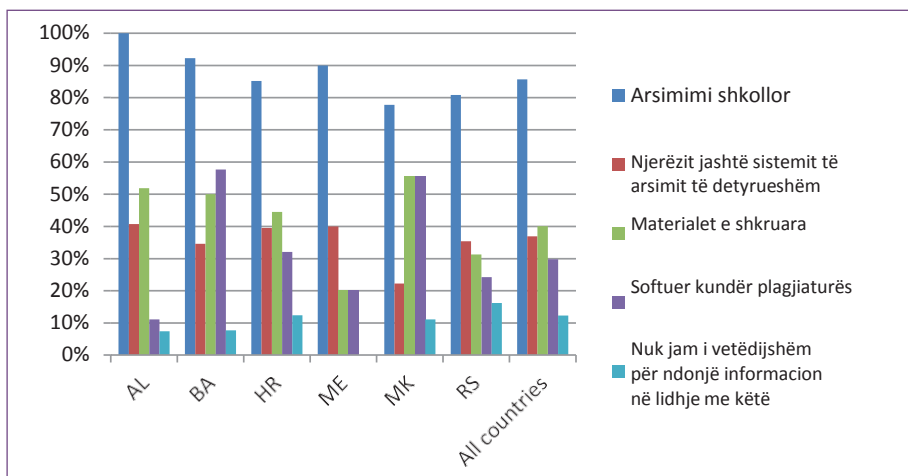
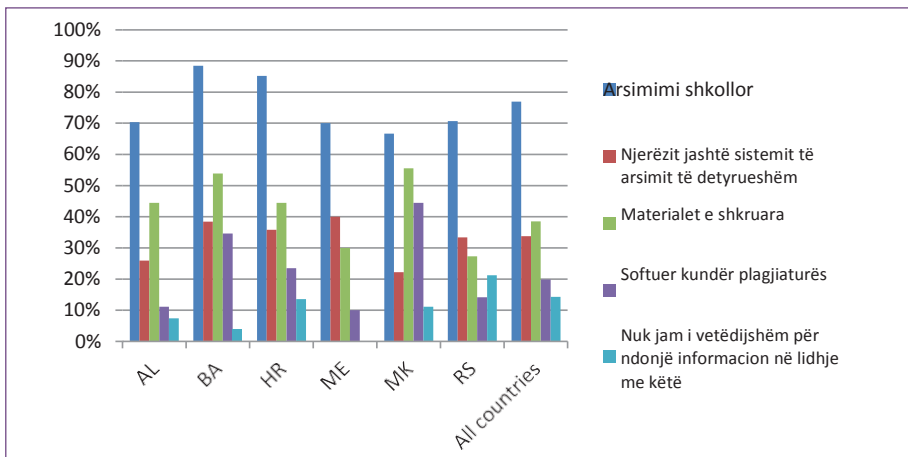

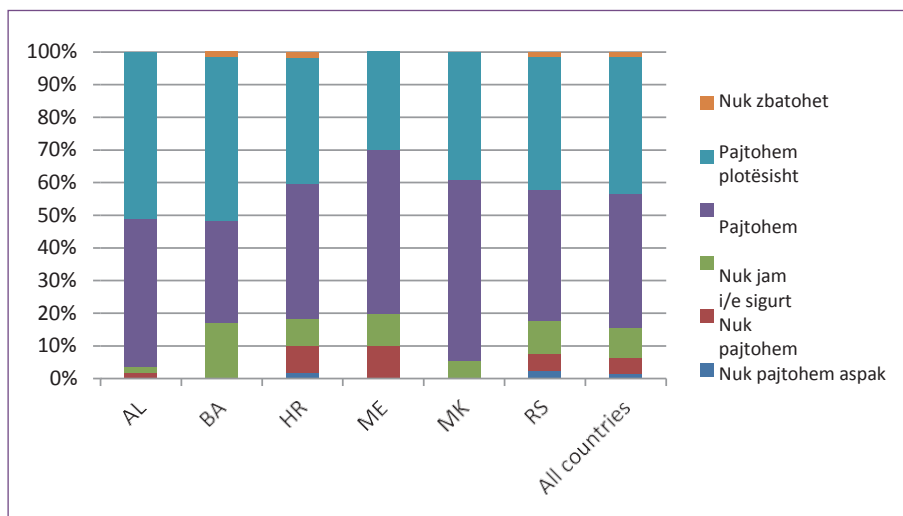
Figura 8: Këndvështrimi i mësimdhënësve për mënyrën si bëhen studentët të vetëdijshëm për seriozitetin dhe pasojat e pandershmërisë akademike

Një krahasim i përgjigjeve të studentëve dhe mësimitdhënësve në figurat 5-8 tregon se disa mësimitdhënës mund të mos jenë të vetëdijshëm për të gjitha kanalet përmes të cilave studentët mësojnë rreth koncepteve të rëndësishme, në veçanti: mediat sociale, miqtë, familja dhe studentët e tjerë.

Studentët në grupet e fokusit u pajtuan se duhet të ketë më shumë edukim mbi këtë temë në universitet dhe se ata do t'i mirëprisnin më shumë trajnime. E njëjta gjë shfaqet edhe në pyetësorët online, siç tregohet në Figurën 9. Gjithsej 82.93% e studentëve në të gjashtë vendet u pajtuan ose u pajtuan fuqimisht me deklaratën "Do të doja të kisha më shumë trajnim për shmangien e plagjiaturës dhe pandershmërisë akademike".

Figura 9: Këndvështrimi i studentëve ndaj dëshirës për më shumë trajnime për integritetin akademik

Përgjigjet e pyetësorit të mësimitdhënësve treguan gjithashtu një marrëveshje të fortë (87.2%) në lidhje me shtimin e trajnimeve për studentët. Një shumicë e madhe e mësimitdhënësve të anketuar (80.32%) gjithashtu ranë dakord se duhet të ketë më shumë trajnim për mësimitdhënësit për të njëjtën temë.

Dëshmitë e mbështetjes së mëtejshme për trajnim erdhën në përgjigjen e pyetjes së hapur: "Ju lutemi jepni sugjerime për uljen e mashtrimit të studentëve". Analiza tematike e mbi 600 sugjerimeve nga studentët, mësimitdhënësit dhe menaxherët, tregoi se më shumë se 40% e sugjerimeve lidhen me ofrimin e më shumë edukimi, informimi dhe trajnime për studentët dhe/ose mësimitdhënësit.

Kapitulli 4

Shembuj të praktikës së mirë

4.1. Praktika e mirë në të gjithë rajonin e Evropës Juglindore

Gjatë vizitave të ekipit në rajon, u identifikuan disa shembuj pozitive të aktiviteteve dhe politikave që konsideruan si praktikë e mirë. Fakultetet, institucionet dhe mësimdhënësit e tjerë mund të përfitojnë nga këta shembuj duke i përdorur për të përmirësuar praktikën e tyre ose për të frymëzuar idetë për inovacione të mëtejshme. Në detajet e dhëna më poshtë është ruajtur anonimiteti, përveç nëse një institucion ka rënë dakord në mënyrë specifike për t'u identifikuar.

4.2. Fakulteti i Universitetit A, Kroaci

Ky fakultet duket se ka zhvilluar politika efektive për shkak të përpjekjeve të një ekipi të vogël njerëzish entuziastë. Duhet përmendur veçanërisht anëtarët e komitetit të etikës të propozuar nga dekani i fakultetit, si dhe Këshilli i Fakultetit. Fakulteti ka miratuar rregullore në lidhje me etikën në përputhje me kodin e etikës së Universitetit A, si dhe udhëzime të tjera të rëndësishme për punën e komitetit të etikës. Komiteti i etikës ndjek praktikatat më të mira të universiteteve

evropiane (për shembull, Universiteti i Birminghamit në Mbretërinë e Bashkuar) me qëllim të zbatimit të disa prej tyre (për shembull, që studentët të nënshkruajnë një deklaratë para provimeve). Edhe pse mësimdhënësit nuk janë të detyruar t'i raportojnë rastet e sjelljes së keqe, disa prej tyre e bëjnë. Pjesa më e madhe e përpjekjeve brenda fakultetit ka shkuar në ndërtimin e marrëdhënieve, në mënyrë që të rritet niveli i përgjithshëm i ndërgjegjësimit për çështjet etike.

Disa shembuj konkretë janë:

- ▶ një faqe e veçantë në internet e përkushtuar për çështjet etike;
- ▶ etika brenda fakultetit ka maskotën e vet dhe adresën e e-mailit;
- ▶ anëtarët e personelit takohen një herë në vit për të diskutuar qasjen e tyre ndaj rasteve, dhe informacioni për personelin është në dispozicion në faqet e internetit të fakultetit;
- ▶ punëtori për studentët e organizuar çdo vit, si dhe materiale promociionale për studentët e rinj;
- ▶ komiteti i etikës mbledhet disa herë gjatë vitit akademik, varësisht nga numri i aplikimeve dhe numri i aktiviteteve të tjera që lidhen me promovimin e etikës në fakultet.

4.3. Fakulteti i Universitetit B, Bosnjë dhe Hercegovinë

Ky fakultet (si pjesa tjetër e Universitetit B) ishte në pozitë të vështirë për shkak të situatës politike në vendin e tyre, fragmentimit të kompetencave dhe faktit që diplomat e të diplomuarve të tyre nuk njihen as në kantonin fqinjë. Për të shtuar peshën e diplomave të lëshuara nga fakulteti, ai vendosi të aplikojë për njohjen ndërkombëtare të programeve të studimit. Gjatë procesit të njohjes, anëtarët e fakultetit duhej të elaboronin politikat dhe procedurat për të gjitha proceset e vendosura, duke përfshirë proceset që trajtojnë çështje etike si pjesë e strategjisë së sigurimit të cilësisë së fakultetit. Përpjekja e përkushtuar për të fituar akreditimin ndërkombëtar rezultoi jo vetëm në përmirësimin e ndjeshëm të politikave të integritetit akademik, por gjithashtu çoi në përmirësimin në kurrikulat dhe zhvillimin e partneriteteve ndërkombëtare, duke përfshirë programet e studimeve të dyfishta.

Disa shembuj specifikë të praktikave të mira janë si më poshtë:

- ▶ Fakulteti përdor Turnitin si mjet për zbulimin e plagjiaturës. Të gjithë studentët duhet t'i dorëzojnë të gjitha detyrat dhe tezat e tyre përmes Turnitin. Nëse zbulohet plagjiatura, mësimdhënësit janë të detyruar ta raportojnë rastin tek një zëvendës dekan, i cili vendos mbi ndëshkimin sipas udhëzimeve shumë të qarta.
- ▶ Gjatë javës së orientimit, të gjithë studentët e rinj edukohen për plagjiaturën, pasojat e saj dhe çështjet anti-korrupsion, si dhe u jepet një manual anti-plagjiaturë.
- ▶ Integriteti akademik është i përfshirë plotësisht në dokumentet e sigurimit të cilësisë, të cilat monitorohen dhe rishikohen rregullisht.
- ▶ Për të siguruar që procesi i pranimit është pa korrupsion, provimet e pranimit janë anonime. Në vend të emrit të studentit, në tekstin e provimit shfaqet një numër identifikues.

4.4. Universiteti C, Serbi

Universiteti C ka miratuar një dokument mbi parandalimin e plagjiaturës. Ata gjithashtu duan të motivojnë institucionet e tjera në Serbi për t'i ndjekur këto rregulla. Rregullat disiplinore për të gjitha llojet e sjelljeve të pahijshme të cilat janë temë e këtij studimi (plagjiatura, mashtrim në provim, shkruarit me pagesë) përcaktohen në nivel universitar. Megjithatë, secilit fakultet i zbaton këto rregulla në praktikë.

Ekzistojnë tri shembuj të praktikës së mirë që duhet ndarë:

- ▶ Në njërin nga fakultetet e universitetit ka një kurs të obligueshëm për "shkrim akademik" për të gjithë studentët në vitin e parë të studimeve të tyre bachelor. Kursi ofron një edukim të gjerë për plagjiaturën dhe u mëson studentëve si të shkruajnë një dokument akademik.
- ▶ Zbatimi i rreptë i rregullave. Mësimdhënësit janë të obliguar t'i raportojnë rastet e sjelljeve të pahijshme, dhe e bëjnë këtë. Një komision disiplinor zgjidh 10-20 raste në vit.
- ▶ Fakulteti siguron një fond për uljen e tarifave të shkollimit. Ekziston një propozim për një politikë të re: vetëm studentët me sjellje të pastër mund të përfitojnë nga ky fond. Fillimi më i hershëm i kësaj politike është në 2017/2018.

Ishte e dukshme nga grupi i fokusit i studentëve që strategjia e universitetit po funksiononte. Studentët përmendën shumë herë se mësimdhënësit janë shumë të rreptë. Përveç kësaj, studentët nuk e kuptojnë pse duhet bërë plagjiaturë; në veçanti, ata thanë:

- ▶ "Unë nuk e di nëse shokët e mi bëjnë plagjiaturë ndonjëherë, por nuk e di pse do ta bënin";
- ▶ "Është më e lehtë të shkruash punimin sesa të bësh plagjiaturë dhe të kapesh";
- ▶ në fund të intervistës, "Për ne, është e rëndësishme të jemi unikë".

4.5. Universiteti D, Shqipëri

Ky është një institucion relativisht i ri - i themeluar në vitin 2005 - i cili aktualisht ka afërsisht 7 000 studentë. Është evidentuar tashmë një investim i rëndësishëm në infrastrukturë për zgjerim. Një seri takimesh me studentë, mësimdhënës dhe menaxherë në Fakultetin e Gjuhëve zbuluan një mesazh të qëndrueshëm për një qasje shumë pozitive në mësimdhënie, mësim dhe vlerësim. Është e qartë se studentët e përfshirë në grupin e fokusit e konsiderojnë përfituese përvojën e tyre

të të mësuarit, dhe detyrat që vlerësohen ishin relevante dhe sfiduese. Ata kishin një kuptim të mirë të konventave të shkrimit akademik, për shkak të një moduli të detyrueshëm në këtë temë për të gjithë studentët në universitet. Studentët ishin të përkushtuar fuqimisht për ndershmëri, integritet dhe veprimtari akademike. Lajm i mirë është se shumica e këtyre studentëve po planifikojnë të ndjekin një karrierë në mësimdhënie, prandaj përvoja e tyre e shkëlqyer si studentët do të kenë çdo shans për t'iu kaluar brezit të ardhshëm.

4.6. Fakulteti i Universitetit E, "Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë "

Një takim me ekipin e lartë në këtë fakultet, i ndjekur nga një vizitë në hapësirat e të nxëniet, zbuloi një qasje të bazuar në studio në mësimdhënie dhe mësim, me një vlerësim shumë praktik. Ekipi shpjegoi se nuk ka mundësi për plagjiaturë me këtë formë vlerësimi, në të cilën studentët janë të detyruar të ndajnë idetë e tyre dhe të paraqesin dëshmi të përparimit të tyre në dizajnin arkitektonik në çdo fazë të projektit të tyre.

Fakulteti gjithashtu diskutoi programin e tyre të ligjëruesve të ftuar. Ligjëruesit prestigjiozë janë gjithashtu të ftuar të prezantojnë në shkollat e verës. Synimi është të motivohen dhe të pasurohet përvoja e studentëve, si dhe t'u lejohet mësimdhënësve të angazhohen me zhvillime më të gjera në fushën e arkitekturës.

4.7. Institucioni F, Mali i Zi

Mësimdhënësit që morën pjesë në diskutim erdhën nga fakultete të shumta të universitetit, dhe ishin të bazuar në dy lokacione të ndryshme. Mësimdhënia në shumë lokacione u identifikua si një problem për ata që janë të përfshinë, me udhëtimet që zgjasin rreth një orë, duke lënë pak kohë për të mbështetur studentët. Mësimdhënësit gjithashtu thanë se ishte problem mungesa e qasjes në softuerin e zbulimit të plagjiaturës, edhe pse një anëtar i lartë i universitetit tha se po zhvilloheshin negociatat në nivel kombëtar.

Disa mësimdhënës e identifikuan qasjen në softuerin e zbulimit të plagjiaturës si praktikë të mirë dhe kishin gjetur mënyra të reja për ta shfrytëzuar. Një mësimdhënës e kishte blerë abonimin e vet në një shërbim të internetit, të cilin e përdor për të kontrolluar punën e studentëve dhe për të përmirësuar dokumentet e veta hulumtuese akademike.

Një mësimdhënës tjetër kishte vendosur lidhje me një universitet në një vend tjetër dhe i kishte kaluar punimet e studentëve përmes softuerit të zbulimit të plagjiaturës, por vetëm pas kontrollimit të parë të tekstit duke përdorur Google për të shmangur dorëzimin e detyrave në të cilat një student kishte mashtruar.

Shembuj specifikë që synojnë të përfaqësojnë praktikën e mira të përmendura nga personeli dhe studentët përfshijnë:

- ▶ përdorimi i një provimi me gojë në një fushë për të kontrolluar që studentët e kuptonin lëndën;
- ▶ një ligjëratë mbi mënyrën e të shkruarit dhe strukturimit të një eseje (specifike për një temë) - kjo është identifikuar nga studentët që dëshirojnë që lëndët e tjera të përfshijnë mësim të ngjashme;
- ▶ përfshirjen e një deklaratë për plagjiaturë në faqen e internetit të universitetit, për ta bërë të qartë se ky nuk është një aktivitet në të cilin duhet të angazhohen studentët;
- ▶ ndryshimin e paraqitjes së dhomës së përdorur për ekzaminime, në mënyrë që studentët të mos mund të shohin përgjigjet e studentëve të tjerë; disa studentë thuhet se janë ankuar për ndryshimin dhe faktin se ata nuk mund të mashtrojnë më;
- ▶ dërgimin e disa studentëve të doktoraturës që punojnë si asistentë mësimdhënës në universitete të tjera jashtë shtetit, duke i ndihmuar të përmirësojnë mësimdhënien e tyre dhe të sjellin ide dhe praktika të reja.

4.8. Shembuj të tjerë të praktikës së mirë

Përveç institucioneve të lartpërmendura, gjatë vizitave personale dhe përgjigjeve të pyetësorit u identifikuan shembuj të mëtejshëm të praktikës së mirë. Disa nga këto ide mund të transferohen lehtësisht në më shumë institucione dhe mund të kenë potencial për të sjellë përmirësime të rëndësishme.

- ▶ Dhoma të provimit të pajisura me kamera. Kopjimi ose fletët e mashtrimit regjistrohen.
- ▶ Mundësia e raportimit anonim të sjelljes së keqe akademike. Studentët janë në gjendje të raportojnë sjellje të keqe nga studentët e tjerë ose mësimdhënësit e tyre nëse është e nevojshme.
- ▶ Librat e rregullave ose udhëzimet për studentët mbi praktikën e mira të citimit dhe plagjiaturën.
- ▶ Realizim i hulumtimit në të gjashtë vendet në kuadër të studimit për të hetuar korrupsionin në arsim në rajon ose për të filluar reformat në praktikën arsimore (siç përcaktohet në seksionin 2).
- ▶ Përdorimi i kodeve të nderit të stilit amerikan në të paktën një institucion për të inkurajuar një kulturë të integritetit.
- ▶ Rastet e personave entuziastë në mesin e personelit (ose madje edhe të menaxhmentit të fakultetit), entuziazmi të cilëve mund të përcillet tek kolegët e tyre.
- ▶ Studentët në të gjitha grupet e fokusit u pajtuan në mënyrë të pavarur se është e rëndësishme që studentët të informohen për integritetin akademik dhe t'u mësohet në lidhje me konventat e shkrimit akademik sa më shpejt që të jetë e mundur.

Ghost Writer

Kapitulli 5

Sfidat dhe deficitet

5.1. Hyrje

Ky studim hulumtues ka identifikuar shumë shembuj të praktikës së mirë në të gjithë Evropën Juglindore, por kjo praktikë e mirë nuk zbatohet në të gjithë sektorin e arsimit të lartë në rajon. Shumë nga shembujt e përshkruar në seksionin 4 duket se janë rezultat i përpjekjeve të vazhdueshme të individëve. Ndonjëherë këto përpjekje janë mbështetur nga fakulteti ose institucioni i individit. Në raste të tjera, praktika e mirë ka ndodhur edhe pa këtë mbështetje.

Në këtë seksion hidhet dritë mbi sfidat kryesore të vërejtura në të gjithë rajonin. Fokusi është në temat e përsëritura që dolën gjatë hulumtimit dhe që ku duhet të drejtohen përpjekjet e ardhshme për të adresuar çdo dobësi në integritetin akademik. Duhet të theksohet se ekzistojnë përjashtime të qarta për shumë nga këto sfida, shpesh në formën e praktikës së mirë individuale. Aty ku ekziston një praktikë e tillë e mirë, nëse është identifikuar apo jo gjatë këtij hulumtimi,

rekomandohet që kjo të diskutohet, të promovohet dhe - në mënyrë ideale - të implementohet në një shkallë më të gjerë.

Gjatë intervistave dhe grupeve të fokusit, koncepti i "kulturës së korrupsionit" u ngrit shumë herë.

- ▶ Serbia (grupi i fokusit i studentëve në të cilin qëndrimi ndaj mashtrimit është pozitiv): "Mendoj se mashtrimi në shkolla pasqyron gjendjen e të gjithë vendit - mashtrim në nivelin politik dhe strukturor, kjo është pjesë e kulturës sonë".

Pjesëmarrësit ndonjëherë kanë paralajmëruar se kjo kulturë është e ngulitur aq thellë sa që përpjekjet për të arritur përmirësime në integritetin akademik janë të kota. Nocioni i "kulturës së korrupsionit" mbështetet nga TPK-ja, siç tregohet në Tabelën 1. Të gjashtë vendet në këtë studim renditen poshtë shumicës së vendeve të tjera evropiane (TI 2015). Nga ana tjetër, disa persona ishin optimistë se arsimi mund ta ndryshojë situatën; konkretisht, të anketuarit e pyetësorit për mësimdhënës nga Bosnja dhe Hercegovina shpesh e kanë ndarë këtë mendim.

Megjithëse arsyet themelore për renditjen e TPK-së i vënë këto vende në një disavantazh, rëndësia e studimeve si SEEPPAI është se identifikimi i sfidave mund të ndihmojë për të sjellë ndryshime. Bota akademike ka aftësinë për të ndikuar në kulturën e përgjithshme të një vendi, duke edukuar gjeneratën e ardhshme të udhëheqësve të industrisë, tregtisë dhe qeverisë. Duke ndryshuar vlerat dhe aspiratat e të rinjve, bota akademike mund të ndihmojë në thyerjen e ciklit të korrupsionit.

5.2. Sfidat kulturore

U gjetën shumë pak dëshmi të lidhshme nga lart të ose investimit, qoftë në nivel qeveritar ose institucional, për trajtimin e aspekteve të korrupsionit në arsimin e lartë. Ka një sfidë në bindjen e personave me influencë që arsimi është një vend shumë i mirë për të filluar në rrugën e vështirë drejt pastrimit të shoqërisë më të gjerë.

Shumë studentë kanë raportuar raste të mësimdhënësve, politikanëve dhe personave të tjerë të profilit të lartë që kanë bërë plagjiaturë. Provat në lidhje me këto raste shpesh raportohen përmes mediave lokale; për shembull, një seri rastesh në 2014 u raportuan nga organizata e pavarur mediatike Pescanik (BBC 2014). Pescanik (Pecsanik 2014) dhe Robinson (Robinson 2014) e përshkruan rastin e ministrit të brendshëm serb, Nebojsa Stefanoviq, i cili u akuzua për plagjiaturë të tezës së doktoraturës. Mësimdhënësi i Stefanoviqit, Mica Jovanoviq, rektor i Universitetit privat Megatrend, ishte akuzuar paraprakisht për pretendimin e rremë se kishte një diplomë doktore nga Shkolla Ekonomike e Londrës (Miletic 2014). Raste të tjera përfshijnë Kryetarin e Komunës së Beogradit të Ri, Aleksandar Sapic (InSerbia 2014a), dhe Kryetarin e Beogradit, Sinisa Mali (InSerbia 2014b).

Ka edhe raste të përshkuara në median kroate. Ministri kroat i shkencave, Pavo

Barisq, hodhi poshtë thirrjet për të dhënë dorëheqjen edhe pse një komision parlamentar vërtetoi se kishte kryer plagjiaturë (Tatalović dhe Dauenhauer 2017). Akademikët kroatë përmendën edhe rastin e Milijan Brkiq, i cili ishte sekretar i përgjithshëm i Bashkimit Demokratik Kroat (HDZ). Teza e diplomimit të Brkiq ishte plagjiaturë dhe Akademia e Policisë në Zagreb e revokoi atë. Vendimi u ndryshua më vonë nga një gjykatë e apelit, duke përmendur gabimet procedurale (EBLnews, 2016).

Gjatë një vizite në Shqipëri, u zhvillua një punëtori për integritetin akademik me një klasë të studentëve të nivelit master, ku morën pjesë edhe mësimdhënës dhe personeli i lartë. Një nga studentët pjesëmarrës komentoi se ata e kuptonin motivimin që qëndronte pas hulumtimit, por besonin se Shqipëria ishte aq e zhytur në korrupsion sa që nuk do të ndryshonte kurrë. Sfida që ata përshkruan është gjetja e mënyrave për të bërë ndryshime rrënjësore në praktikën edukative, për të zhvilluar një kulturë ndershmërie dhe integriteti në një vend ku korrupsioni drejton gjithë shoqërinë civile dhe ekonominë. Siç tregon edhe puna e Transparency International, e njëjta sfidë shfaqet në masa të ndryshme në të gjashtë vendet në këtë studim dhe në shumë vende të tjera anembanë botës.

Një mesazh i qartë erdhi nga përgjigjet e pyetësorit të mësimdhënësve serbë: sugjerimi i tyre është se mënyra për të përmirësuar gjendjen aktuale të sjelljes së keqe akademike në arsimin e lartë është që të ketë kontroll më intensiv dhe dënime më të rrepta. Kjo qasje është në kundërshtim me rekomandimet e ETINED se duhet të miratohet një qasje pozitive.

5.3. Sfidat në politika

Megjithëse kishte dëshmi se politikat dhe procedurat ishin vendosur në disa institucione për trajtimin e formave të ndryshme të sjelljes së keqe akademike, u gjetën shumë pak shembuj të politikave të zbatuara në mënyrë efektive dhe konsistente në nivel institucional. Aty ku zbatohen, dënimet nuk dukeshin të kenë pasoja të qëndrueshme dhe nuk u konsideruan si pengesë nga studentët.

Pjesëmarrësit në grupet e fokusit të studentëve thanë se ishin të pakënaqur që studentët që mashtrojnë, ndoshta duke blerë një pjesë ose duke mashtruar në provimet e tyre, shpesh merrnin nota më të larta se studentët e ndershëm. Ky problem del si rezultat i dështimit të personelit akademik për të identifikuar rastet e mashtrimit, si dhe i dështimit të atyre që janë përgjegjës për të zbatuar një ndëshkim të përshtatshëm që shërben për të korrigjuar ose shkrajuar praktikën e dobët.

- ▶ Një shembull nga një grup i fokusit të studentëve: "Vitin e kaluar kemi pasur një kurs i cili ishte i vështirë dhe ku shumë studentë nuk dinin shumë gjëra. Pastaj në provimet, ata mashtruan dhe ata e kursin. Unë dhe një shok kemi studiuar shumë dhe kemi pasur nota të mira për kursin; kemi marrë 95% në provim. Por ata që mashtruan, ata ishin edhe më mirë - dhe kishte 20 prej tyre!"

Siç raportohet nga studentët e anketuar në të dyja grupet e fokusit dhe përgjigjet në pyetësor, sjellja e disa anëtarëve të personelit akademik paraqet

një shembull shumë të dobët dhe pengesë të madhe për integritetin akademik. Sipas përgjigjeve të studentëve, disa punonjës pranojnë ryshfete për të ndikuar notat, injorojnë mashtrimin e hapur në provime, bëjnë plagjiaturë ose nuk i citojnë burimet në materialet e kurseve që u japin studentëve dhe nuk i lexojnë punimet që studentët kanë paraqitur për notim.

- ▶ Plagjiatura nga mësimdhënësit, Bosnja dhe Hercegovina (grupi i fokusit të studentëve): "Kur profesorët e bëjnë këtë (plagjiaturë), kështu bëjnë edhe studentët".
- ▶ Mësimdhënësit që nuk e lexojnë punën e studentëve, Bosnjë dhe Hercegovinë (grupi i fokusit të studentëve): "Ne kemi mësimdhënës që as nuk i lexojnë punimet".

Janë gjetur pak dëshmi të një kulture të ZHVP-së për mësimdhënësit dhe studiuesit akademikë në këtë rajon, çka është e ngjashme me atë që u zbulua më herët në pjesë të BE-së, për shembull, në Gjermani, Francë dhe Belgjikë. Në veçanti, nuk u ofrohej trajnim atyre që janë përgjegjës për marrjen e vendimeve për sjelljen e keqe të studentëve dhe për aplikimin e gjobave.

Megjithëse shumë mësimdhënës dhe menaxherë që u përgjigjen në anketë mohuan se ka një problem me pedagogjinë, shumë studentë të anketuar u ankuan për stilin e mësimdhënies didaktike dhe vlerësimin jo-frymëzues, i cili shpesh ishte i njëjtë çdo vit, zakonisht duke u mbështetur në memorizimin e shënimeve.

Në shumë institucione, mësimdhënësit dhe menaxherët madje mohuan faktin se studentët mashtronin. Ekipit hulumtues iu tha se studentët ishin të motivuar, ata nuk kishin gjasa të mashtrojnë dhe nëse do të bënin, mësimdhënësi do ta dallonte dhe do ta ndëshkonte studentin. Në të njëjtën kohë, studentët përshkruan shkallën dhe metodat e mashtrimit të provimit dhe shkruesve me pagesë, të cilat nuk janë vërejtur ose nuk janë adresuar nga mësimdhënësit.

Për të ilustruar këtë pikë, Tabela 5 paraqet një listë të përgjigjeve nga pjesëmarrës të ndryshëm në të njëjtin institucion. Një grup i fokusit të studentëve u mbajt në të njëjtën kohë si një intervistë me një menaxher të lartë (i cili ishte gjithashtu mësimdhënës), në dhoma të ndara dhe të drejtuar nga lehtësues të ndryshëm.

Tabela 5: Krahasimi i pikëpamjeve - menaxhmenti i lartë dhe studentët nga i njëjti institucion

Çështja	Menaxhmenti i lartë	Studentët
Plagjiatura	"Nuk është praktikë këtu."	"Plagjiatura është normale, shumë normale."
Shkruesit me pagesë	"Mësimdhënësi do ta dallonte kur të lexonte punimin. Nuk është praktikë këtu."	"Është shumë e zakonshme." [Të gjithë ranë dakord dhe qeshën] "Ka faqe në FB dhe internet të porositni një punim ose ndonjë detyrë tjetër. Çdo gjë, ju mund të blini gjithçka."
Mashtrimi në provime	"Mashtrimi në provim zakonisht zgjidhet nga mësimdhënësi. Shënohet se nuk është kaluar provimi, ndoshta për dy semestra."	"Mund të japin një paralajmërim - nëse e shohin dikë, së pari e paralajmërojnë dhe pastaj mund ta përjashtojnë nga provimi. Por është shumë e rrallë".

Është e vështirë të shihet se si mund të arrihet progres në përmirësimin e integritetit akademik në institucion, përveç nëse ekipi i lartë menaxhues është më i vetëdijshëm për atë që po ndodh me mësimdhënësit dhe brenda komunitetit të studentëve.

Megjithëse ka dëshmi se është ofruar një trajnim për studentët për integritetin akademik, pasojat e mashtrimit dhe konventat për shkrimin akademik dhe përdorimin e burimeve, është shumë e qartë nga reagimet se shumë shtimi i informacionit, arsimimit dhe zhvillimit personal do të sillte përfitime për popullatën e studentëve (siç shihet në Figurën 9, afër 90% e studentëve dëshirojnë të marrin më shumë trajnim për këtë temë). Sidoqoftë, kjo përpjekje do të shkojë kot nëse nuk bëhet paralelisht me reformën e politikave dhe angazhimin e personelit për të vendosur një shembull të mirë dhe për të zbatuar vazhdimisht masa të drejta dhe proporcionale për të adresuar mashtrimin e studentëve.

Në disa institucione, sidomos në Mal të Zi, është identifikuar mungesa e dënimeve efektive. Edhe nëse zbatohet dënimi më i ashpër (dëbimi nga një institucion), një student mund të regjistrohet në të njëjtin universitet vitin e ardhshëm.

5.4. Sfidat financiare

Një nga pengesat kryesore për çdo formë ndryshimi është mungesa e burimeve dhe e financimit. Është e vështirë të kuptohet si mund të shihet si prioritet përmirësimi i cilësisë dhe integritetit në arsim kur aq shumë nga infrastruktura ka nevojë për investime serioze.

Ishte pozitiv të zbulohet se sistemet dhe mjetet softuerike për kontrollin e punës për plagjiaturë janë vendosur në pjesë të rajonit, qoftë në nivel kombëtar, institucional ose brenda fakulteteve. Sidoqoftë, këto shërbime aktualisht kufizohen në nivelet e arsimit të lartë dhe përdoren posaçërisht për të kontrolluar punimet shkencore dhe tezat e doktoraturës; herë pas here tezat master ose bachelor. Një aplikim i vlefshëm i mjeteve të tilla është zhvillimi formal i shkathtësive të shkrimit dhe hulumtuese në studentët bachelor, madje edhe më herët në arsimin e mesëm, por kjo do të kërkonte shumë më shumë financime sesa është e nevojshme për të kontrolluar punën në nivelet më të larta.

Gjuhët dhe alfabetet e ndryshme të përdorura në të gjithë rajonin krijojnë kompleksitete për mjetet e softuerike kur paraqiten dhe krahasohen punimet, por problemet nuk janë të pakapërcyeshme.

Në "Ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë" dhe Malin e Zi, më shumë se 80% e të rinjve kalojnë drejtpërdrejt nga shkolla në universitet. Për disa studentë, kjo shihet si një alternativë ndaj papunësisë, por jo të gjithë studentët e rinj janë plotësisht të angazhuar për të mësuar, prandaj ata kanë më shumë gjasa të përdorin mashtrime sesa studentë më të motivuar.

5.5. Sigurimi i vlerësimit

Megjithëse praktika normale në shumë universitete jashtë Evropës Juglindore tani kërkon që rregullat e vlerësimit të ndryshohen rregullisht, në tërësi kjo nuk duket se ka filtruar deri në vendet e këtij studimi. Janë dhënë shembuj për të njëjtat vlerësime që përdoren për disa vite me radhë, ose në formën e detyrave të kurseve ose të provimeve.

Përdorimi i kufizuar i softuerit të zbulimit të plagjiaturës, i kombinuar me problemin e klasave të mëdha, do të thotë që një student mund të dorëzojë punimin e shkruar nga dikush një vit më parë dhe nuk do të ishte shumë e vështirë të zbulohet si jo origjinal. Po kështu, studentët që dinë pyetjet e provimit nga dokumentet e mëparshme do të kishin një avantazh të padrejtë ndaj atyre që nuk i dinë pyetjet.

Këta pak shembuj tregojnë mënyra të menjëhershme në të cilat mund të kufizohen mundësitë për praktika të padrejta. Nëse nuk trajtohet, kjo formë e sjelljes së keqe akademike mund të dëmtojë seriozisht vërtetësinë dhe besueshmërinë e vlerësimeve të studentëve.

5.6. Mashtrimi në provime

Metodat e përdorura për të mashtruar në provime ishin të njohura nga studentët dhe personeli. Sidoqoftë, në disa fakultete, personeli dhe drejtuesit e lartë nuk ndanë informacion mbi shkallën e mashtrimit të studentëve.

Në disa institucione të vizituara, provimet përdoren si metoda kryesore e vlerësimit. Personeli përshkruante raste kur një numër i madh i studentëve kanë hyrë njëherësh në provim, ku do të ishte e pamundur të monitoroheshin për mashtrime.

Aty ku studentët mund të monitoroheshin, u tha se edhe teknologjia në dispozicion për mashtrim shkaktonte problem, me studentët dhe personelin që folën për përdorimin e gjerë të kufjeve të fshehura. Këto kufje ishin lehtësisht të disponueshme me qira në të gjithë rajonin, duke u lejuar kandidatëve të provimit të marrin komunikime nga palët e jashtme. Kandidatët gjithashtu mund të përdorin telefon mobil ose kamerë të fshehtë për të komunikuar rreth pyetjeve. Kishte disa raporte që studentët që i përdorin këto pajisje ishin kapur, por kjo nuk duket të jetë një pikëpamje e përbashkët.

Në disa institucione, përdoren pajisje zhurmuese për të parandaluar komunikimet e telefonisë mobile gjatë ekzaminimeve. Megjithëse personeli e paraqiti këtë si një shembull të praktikës së mirë dhe e përdorte si mënyrë për të zvogëluar ndikimin e teknologjisë në mashtrimin në provime, kjo qasje mund të jetë problematike. Disa vende evropiane e ndalojnë përdorimin e pajisjeve për të bllokuar komunikimin mobil, për shkak të ndërprerjes së komunikimit legjitim aty pranë. Për shembull, kjo mund të ndërpresë sistemet e komunikimit të përdorura nga shërbimet emergjente. Kërkohej shqyrtim më i përgjithshëm i qasjeve alternative për të adresuar gabimet në sigurinë e vlerësimit brenda një kulture ku duket se përdoren zakonisht format e ndryshme të mashtrimit - duke përfshirë kufjet e fshehura, kopjet e studentëve dhe komunikimet e telefonisë mobile.

5.7. Mashtrimi i kontraktuar

Gjatë gjithë hulumtimit, studentët raportuan rregullisht se dinin se si të gjenin një palë të tretë për të kryer punën e tyre për ta. Megjithëse studentët jo domosdoshmërisht thonë se ata ishin vetë kishin përdorur mashtrim të kontraktuar, ata identifikuan një kulturë në të cilën njihnin studentë të tjerë që nuk i kryenin vetë punimet e tyre. Përkundër faktit që disa universitete në rajon kanë prezantuar softuer të krahasimit të tekstit për të ndihmuar zbulimin e plagjiaturës, përdorimi i shërbimeve të shkrimit me pagesë paraqet problem, sepse sistemet e zbulimit nuk janë në gjendje të zbulojnë këtë lloj sjelljeje të keqe.

Të dhënat e anketës tregojnë se mësimdhënësit dhe studentët janë të vetëdijshëm për rastet e mashtrimit të shkrimit me pagesë/të kontraktuar. Siç tregohet në figurat 10 dhe 11, 57% e mësimdhënësve thanë se ishin në dijeni për të paktën një rast të mashtrimit të kontraktuar të kryer nga një student në institucionin e tyre, dhe 27% e studentëve të anketuar e njihnin të paktën një student që kishte marrë një shkrim me pagesë.

Figura 10: Këndvështrimi i mësimdhënësve ndaj mashtrimit të kontraktuar në Evropën Juglindore

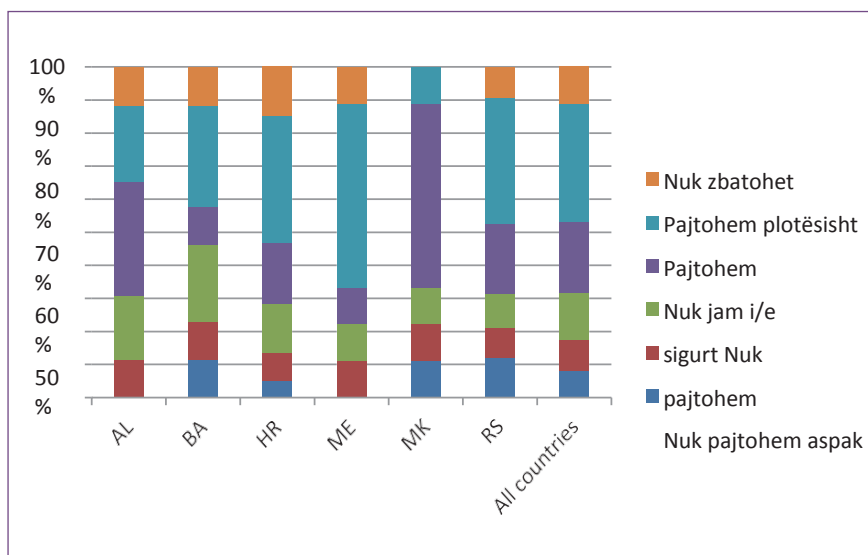
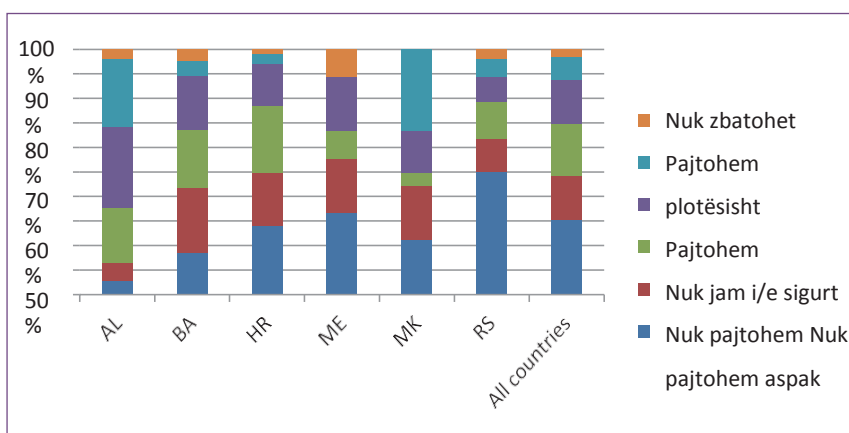

Figura 11: Këndvështrimi i studentëve ndaj mashtrimit të kontraktuar në Evropën Juglindore

Është pretenduar se një industri mashtrimesh të kontraktuar po vepron në Shqipëri, "Ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë" dhe në Bosnjë dhe Hercegovinë (Manasiev dhe Mujkiç, 2016). Gjithashtu, është treguar se kjo

industrinë e mashtrimit të kontraktuar vepron në mënyrë gjysmë ligjore dhe se shkruesit me pagesë për punimet e studentëve mund të gjenden lehtë. Shkruesit me pagesë thonë se nuk veprojnë në mënyrë të paligjshme dhe prandaj nuk bëjnë asgjë të gabuar. Një shkruer me pagesë ka deklaruar publikisht se ka shkruar shumë teza të magjistraturës dhe teza të doktoraturës për njerëzit që punojnë në kompani të mëdha dhe për qeverinë.

Edhe çmimi i punës së fituar nëpërmjet mashtrimit të kontraktuar është me interes. Pretendohet se disertacionet e doktoraturës të shkruar me pagesë mund të blihen në "ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë" dhe në Bosnjë dhe Hercegovinë për 2 000 euro secili (Manasiev dhe Mujkiq 2016). Në grupet e fokusit, disa studentë përmendën çmimet me të cilat ata mendonin se mund të blejnë punë të shkruar me pagesë. Në Bosnjë dhe Hercegovinë, çmimi që përmenden studentët për një detyrë ishte 10 euro, ndonëse u tha se kjo ndryshonte sipas detyrës së veçantë, nivelit të vështirësisë dhe disiplinës akademike. Shembuj të çmimeve të dhëna nga studentët në Kroaci ndryshonin, me një student që sugjeroi 40 euro për detyrë dhe një tjetër që përmendi 100 euro. Në përgjithësi, studentët dukej se mendonin se mashtrimi i kontraktuar ishte "i përballueshëm".

Hulumtimi i grupit të fokusit mbështeti pikëpamjen se ishte e lehtë për studentët të gjejnë njerëz për të përfunduar detyrat e tyre për ta. Reklamimi i shërbimeve të shkrimit me pagesë thuhet se është shumë i përhapur në rajon, me shembuj të dhënë të kërkesave nga studentët për të angazhuar shkruer, si dhe reklamat e vendosura nga shkruesit, duke inkurajuar studentët të shpenzojnë para. Edhe pse disa mësimdhënës treguan se i pyesin studentët mbi përmbajtjen e punës së tyre nëse nuk janë të bindur se e kanë shkruar vetë, kjo nuk ishte një pikëpamje e shprehur shpesh. Kur çështja e mashtrimit të kontraktuar u ngrit gjatë diskutimeve me mësimdhënësit, u dhanë mendime të ndryshme, nga ngurrimi për të pranuar ose adresuar problemin tek besimi se ishte i përhapur.

5.8. Ryshfeti

Hulumtimet e mëparshme në rajon kanë identifikuar se studentët paguajnë për rezultate - duke u dhënë para drejtpërdrejt mësimdhënësve në këmbim të rezultateve dhe përparësive. Kjo pikëpamje u mbështet nga studentët e studimit aktual, ndonjëherë kur mësimdhënësit ishin të pranishëm, por nuk u pranua shpesh nga personeli. Në disa nga vendet e vizituara, as mësimdhënësit dhe as studentët nuk përmendën fare ryshfetin gjatë intervistave (sigurisht, arsytet për këtë mund të ndryshojnë, pa supozuar se ryshfeti nuk ekziston në ato vende).

Aty ku studentët flisnin për ryshfet, kjo ishte në përgjithësi në raport me studentët e tjerë për të cilët kishin dëgjuar, ose për personel të veçantë që njiheshin si të hapur ndaj marrjes së ryshfetit. Në grupet e fokusit të studentëve në dy institucione të veçanta në Shqipëri, u sugjerua nga pjesëmarrësit se synimi i parë për tejkalimin e korrupsionit në arsim duhet të përqendrohet tek ligjëruesit që marrin ryshfete nga studentët në këmbim të një note të mirë

kaluese. Studentët folën për shkrime në gazeta dhe media në të cilat ishin identifikuar mësimdhënësit e korruptuar.

Edhe format më të fshehta të pagesave janë identifikuar gjatë hulumtimit. Një shembull i një grupi të fokusit tregoi se studentëve u kërkohet të blinin një libër të caktuar nga mësimdhënësi i tyre, që ishte i nevojshëm për të kaluar lëndën. Edhe pse ndoshta jo aq ekstrem sa shembulli i parë, mësimdhënësi po përdorte një formë të ndikimit për të zhvatur paratë nga klasa e vet e studentëve.

Edhe pse ishte e pazakontë të gjehen përgjigje në lidhje me rryshfetin në studimin e IPPHEAE, disa shembuj u regjistruan në Evropën Lindore. Do të ishte e vështirë të konstatohej sa i përhapur është ky problem në vendet e tjera në Evropë dhe më gjerë.

Nuk ka gjasa që ky lloj i korrupsionit të zgjidhet vetëm duke edukuar studentët. Kjo kërkon një ndryshim të mentalitetit në komunitetin akademik dhe ndryshime në procedurat dhe praktikatat e sigurimit të cilësisë, të tilla si mbikëqyrja dhe moderimi i vlerësimit.

5.9. Llojet e dënimeve

Diskutimi i dënimeve në të gjithë Evropën Juglindore tregoi se është pothuajse e pamundur që një student të dëbohet përgjithmonë nga kursi, edhe për format më të rënda të mashtrimit. Shumica e dënimeve thuhet se janë relativisht të vogla, me dënimin më të rëndë që është një periudhë pezullimi.

Figura 12: Këndvështrimi i mësimdhënësve ndaj dënimeve për plagjiaturë në një detyrë

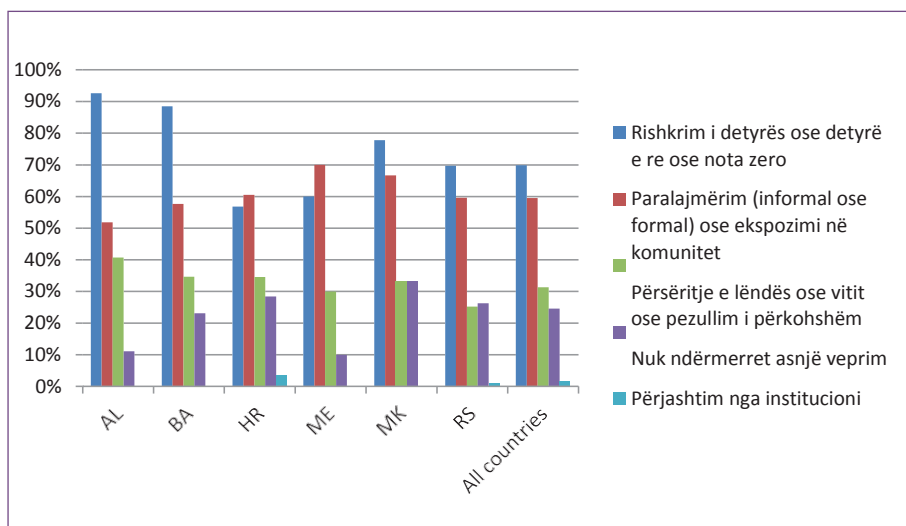
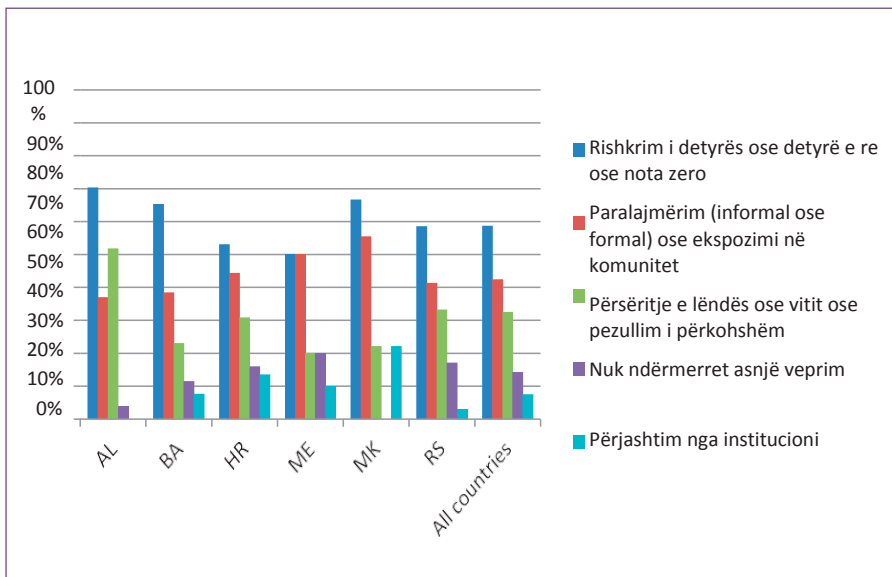

Figura 13: Këndvështrimi i mësimdhënësve ndaj dënimeve për plagjiaturë në një tezë përfundimtare

Rreth 70% e mësimdhënësve të anketuar thanë se nëse konstatohet plagjiaturë në një detyrë, studenti do ta ribënte detyrën ose do të merrte notën zero. Kur u pyetën për plagjiaturë në tezën përfundimtare, 60% e mësimdhënësve besonin se zbatohet i njëjti dënim. Rreth 25% e mësimdhënësve u përgjigjën se nuk do të ndërmerrej asnjë veprim për plagjiaturë në një detyrë dhe 14% thanë se asgjë nuk do të ndodhte edhe në rastin e plagjiaturës në një tezë përfundimtare. Këto rezultate janë paraqitur në figurat 12 dhe 13.

Të intervistuarve u është bërë e njëjta pyetje dhe përgjigjet e tyre treguan se disa studentë presin që dënimet të jenë më të ashpra sesa është përshkruar nga mësimdhënësit.

Ndëshkimet relativisht të vogla mund të nënkuptojnë që studentët janë të gatshëm të marrin përsipër rrezikun e mashtrimit, veçanërisht pasi mashtrimi duket se është aq shumë pjesë e zakonit dhe praktikës vendore. Rreziku i kapjes së tyre duket shumë i ulët. Edhe kur studentët kapen, ata kanë gjasa të marrin një dënim të vogël që përndryshe nuk do të shkaktojë ndonjë problem. Nëse ndëshkimi më i rëndë është një periudhë pezullimi jo më shumë se gjashtë muaj ose një vit, nuk ka shumë pengesë për të shkurajuar sjelljen e keqe akademike, përveç një vonese në përfundimin e kursit dhe humbjen e mundshme të mbështetjes financiare në disa raste.

Qëndrimet e relaksuara ndaj mashtrimit u vunë re përgjatë studimit nga të dy studentët dhe personeli. Megjithatë kjo pikëpamje nuk u shpreh aq qartë nga personeli, duket se kishte një pikëpamje të përgjithshme se disa anëtarë personeli e mbyllin njërin sy ndaj mashtrimit, ndërsa mësimdhënësit e tjerë njiheshin si të reptë.

Atje ku ekzistonin proceset universitare, kishte konsensus mes personelit dhe studentëve që këto shpesh këto nuk respektohen, me personelin që bënte gjykimin e vet për dënimet e dhura. Studentët e anketuar sugjeruan që mësime të mëtejshme mund të bëjnë më shumë përpjekje për të dekurajuar studentët nga mashtrimet.

Kapitulli 6

Mësimet e nxjerra dhe rekomandimet

6.1. Përmbledhje

Përkundër shembujve të praktikës së mirë, ka gjasa që udhëtimi drejt integritetit arsimor në këto vende do të jetë i gjatë dhe i vështirë. Megjithatë, shumica e kontakteve akademike të krijuara nga anëtarët e ekipit të SEEPPAI demonstuan një vlerësim të shëndoshë se ku qëndrojnë problemet dhe çfarë duhet të arrihet për të adresuar sfidat e identifikuara në praktikat dhe politikat arsimore. Përveç kësaj, vëllimi, shumëllojshmëria dhe kompleksiteti i sugjerimeve pozitive nga studentët dhe mësimdhënësit në përgjigje të pyetjes se si të dekurajohet sjellja e keqe akademike/mashtrimi, rrisin besimin se çështja është e kuptuar mirë dhe se ekziston një pritje për një mënyrë më të matur në të ardhmen.

Ashtu si në shumë vende të BE-së të anketuara gjatë hulumtimeve të mëparshme, për të filluar përparimin drejt përmirësimit të situatës duhet të binden dhe motivohen njerëzit që mund të bëjnë ndryshime për të ndërmarrë veprime, veçanërisht këshilltarët e sektorit të arsimit të lartë, udhëheqësit institucionalë dhe ministritë e arsimit.

Aty ku përparimi është bërë tashmë, praktikat shpesh nuk janë të përbashkëta

brenda dhe jashtë institucioneve dhe kufijve kombëtarë, gjë që do të ishte një mënyrë me kosto efektive për të filluar procesin e ndryshimit dhe zhvillimit.

Sigurimi i mësimëve për studentët në shkrimin akademik dhe shmangien e plagjiaturës shumë më herët në arsim, mundësisht para se të hyjnë në universitet, do të ishte një hap pozitiv. Mësimdhënësit akademikë duhet të jenë të përgatitur për të dhënë shembullin e mirë dhe për të ofruar aktivitete që u lejojnë studentëve të zhvillojnë shkathtësi në shkrimin akademik kur hyjnë në universitet dhe gjatë gjithë përvojës së tyre në arsimin e lartë.

6.2. Rekomandime për qeveritë kombëtare dhe agjencitë e cilësisë

Qeveritë kombëtare, përmes ministrive të arsimit dhe agjencitë e akreditimit dhe të cilësisë, duhet të sigurojnë në mënyrë proaktive mbikëqyrje dhe udhëzime për forcimin e politikave dhe procedurave për integritetin akademik në IAL si një komponent i rëndësishëm i sigurimit të cilësisë. Kur politikatat institucionale janë të mangëta, akreditimi duhet të kushtëzohet me zhvillimin e tyre të vazhdueshëm. Agjencitë e Akreditimit dhe Cilësisë duhet të fuqizohen për të monitoruar cilësinë e arsimit dhe integritetin akademik në IAL-të publike dhe private. Duhet të inkurajohen hulumtimi dhe zhvillimi i politikave dhe sistemeve për integritetin akademik, mundësisht përmes sigurimit të financimit me grante të vogla.

Konsultimet e fundit nga Agjencia e Sigurimit të Cilësisë të Mbretërisë së Bashkuar në lidhje me problemet e mashtrimit të kontraktuar - për të cilën ka kontribuar drejtpërdrejt një anëtar i ekipit të SEEPPAI, Dr. Thomas Lancaster - kanë rezultuar në një raport të rëndësishëm (QAA 2016) dhe diskutime të vazhdueshme për futjen e legjislacionit për t'i nxjerrë jashtë ligjit bërë kompani të tilla në Mbretërinë e Bashkuar. Një qasje legjislative tashmë është miratuar diku tjetër, duke përfshirë Zelandën e Re dhe disa shtete në Kanada dhe SHBA. Duke pasur parasysh dëshmitë e SEEPPAI-t për prevalencën e mashtrimit të kontraktuar dhe shkrimin me pagesë, veçanërisht në Shqipëri, Mal të Zi dhe "ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë", rekomandohet që qeveritë kombëtare të marrin në konsideratë këto shembuj si një mjet për të penguar studentët nga përdorimi i këtyre shërbimeve dhe për të dërguar një mesazh të fortë tek kompanitë dhe individët që mbështesin këtë formë serioze të mashtrimit.

Qeveritë kombëtare duhet të marrin në konsideratë angazhimin e kompanive të softuerëve (kontroll i përputhjeve/ngjashmërive të tekstit) për të negociuar një licencë kombëtare të përballeshme për përdorim mbarë kombëtar. Do të kishte kuptim të hapen diskutime me këto kompani në lidhje me kompleksitetet e mundshme që lidhen me përpunimin e dokumenteve në gjuhët lokale, dhe si mund të tejkalohen ato.

Ministritë e arsimit në rajon duhet të lehtësojnë komunikimin mes institucioneve brenda dhe jashtë kufijve kombëtarë në mënyrë që të mësojnë nga përvojat pozitive dhe të ndajnë ide që kanë rezultuar të efektshme në luftën kundër korrupsionit dhe praktikës së keqe akademike.

6.3. Rekomandime për institucionet

Për të trajtuar pabarazinë në politikat dhe praktikat në fakultete të ndryshme brenda IAL-ve, liderët institucionalë duhet të iniciojnë një rishikim të brendshëm të politikave dhe praktikave lokale, me qëllim krijimin e një grupi punues të institucioneve që do të bashkërendojë zhvillimin dhe zbatimin e strategjisë së përbashkët institucionale, politikave dhe sistemeve për integritetin akademik.

Institucionet duhet të zhvillojnë një sërë standardesh të ndëshkimeve për plagjiaturë, mashtrimin në provim, shkrimin me pagesë dhe formave të tjera të pandershmerisë akademike. Këto ndëshkime duhet të bëhen të njohura për mësimdhënësit akademikë dhe studentët, si dhe duhet të vendosen procedura për të siguruar që ato të aplikohen në mënyrë të drejtë dhe të qëndrueshme për secilën shkelje.

Duhet të forcohen aranzhimet e mbikëqyrjes dhe kontrollit për provimet formale si një mjet për të dekurajuar mashtrimin, duke rritur numrin e kujdestarëve të provimit dhe duke qartësuar dhe forcuar përgjegjësitë e tyre.

Duhet të sigurohet trajnim për personelin akademik, mbikëqyrësit e tezës dhe kujdestarët për t'u se të gjitha procedurat janë kuptuar dhe ndiqen në mënyrë konsistente. Potencialisht, institucionet brenda të njëjtës zonë gjeografike mund të organizojnë seminare dhe punëtori të përbashkëta.

Secili institucion duhet të marrë përgjegjësinë për të siguruar që studentët në të gjitha nivelet të informohen siç duhet dhe të edukohen në mënyrë progresive në çështjet e ndershmerisë dhe integritetit, shkrimin akademik dhe përdorimit të duhur të burimeve. Informacioni fillestar duhet të sigurohet sa më shpejt që është e mundur në procesin e arsimit të lartë, mundësisht në kohën e duhur para se studentët të përfundojnë vlerësimin e tyre të parë.

Institucionet duhet të zhvillojnë udhëzime për studentët, mësimdhënësit akademikë dhe vendim marrësit për çështjet që kanë të bëjnë me integritetin akademik. Institucionet gjithashtu duhet që udhëzimet t'i vënë në praktikë dhe të zbatojnë rregullat që janë përcaktuar.

Aty ku merren mjetet softuerike për të ndihmuar në zbulimin e plagjiaturës dhe kopjes mes studentëve, institucioni duhet të zhvillojë politika të qarta për mënyrën si duhet të vendosen mjetet dhe udhëzimet për interpretimin dhe përdorimin e rezultateve.

Institucioni duhet të marrë të gjitha masat e mundshme për të penguar mashtrimin në çfarëdo forme, duke përfshirë fabrikat e eseve/mashtrimin e kontraktuar/shkrimin me pagesë, plagjiaturën dhe mashtrimin në provim.

Sa u përket praktikave pedagogjike, institucioni duhet të dekurajojë të nxënit përsëritës duke synuar të ofrojë përvoja të përditshme të të nxënit në të gjitha nivelet e studimit, ku vlerësohet mendimi kritik, dhe ku mësimdhënia, të nxënit dhe vlerësimi janë shpërblyes dhe frymëzues. Kalimi nga didakticizmi në të mësuarit pjesëmarrës, një ndryshim rrënjësor në praktikat dhe mendimet institucionale dhe individuale, do të kërkojë menaxhim të planifikuar me kujdes, që përfshin të gjithë komunitetin akademik.

Institucioni duhet të mobilizojë përfaqësuesit e bashkësisë së studentëve si

partnerë të vlefshëm në sfidën për të zvogëluar të gjitha format e mashtrimit të studentëve.

Institucioni duhet të marrë në konsideratë krijimin e procedurave për të lejuar raportimin ("sinjalizimin") për raste të shkeljeve akademike nga studentët ose mësimsdhënësit, veçanërisht nga studentët.

6.4. Rekomandime për individët

Personeli akademik duhet të marrë përgjegjësinë për sjelljen e tyre si model për gjeneratën e ardhshme të profesionistëve. Ata duhet të angazhohen për integritet: drejtësi, konsistencë, ndershmëri dhe transparencë në jetën e tyre profesionale dhe private.

Personeli akademik duhet të sigurojë që të gjithë studentët të cilëve u japin mësim ose i mbikëqyrin janë të vetëdijshëm për vlerën dhe rëndësinë e të nxënies dhe shkollës, dhe janë të motivuar për të maksimizuar arritjet e tyre.

Zhvillimi i vazhdueshëm profesional (ZHVP) duhet të jetë një kërkesë për të gjithë personelin akademik, që të vazhdojnë të jenë të përditësuar me lëndën e tyre, zhvillimet arsimore, praktikat pedagogjike dhe politikat institucionale.

Personeli akademik duhet të sigurojë që të gjitha rastet e dyshuara të keqpërdorimeve akademike të trajtohen në përputhje me politikat dhe procedurat institucionale që sigurojnë transparencë, korrektësi dhe konsistencë për të gjithë studentët.

Kapitulli 7

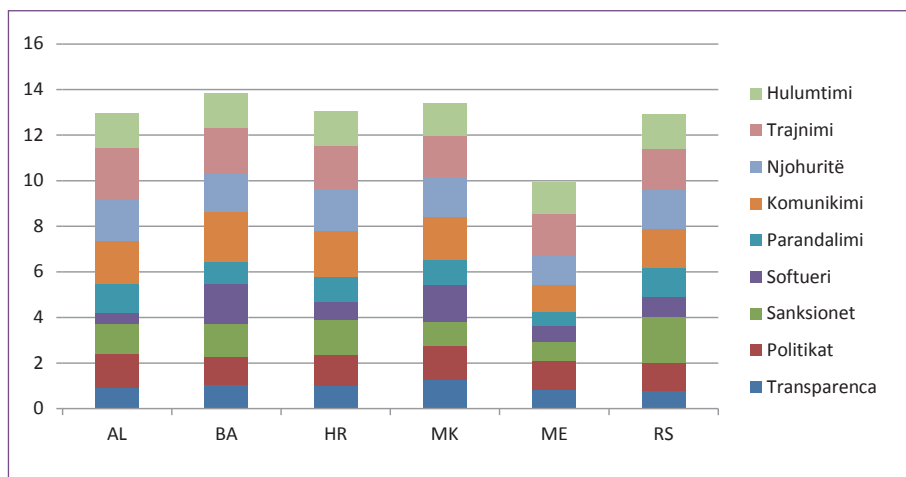
Konkluzione

7.1. Krahasimi mes vendeve

Si një mjet për të përmbledhur rezultatet për gjashtë vendet, Modeli i Maturisë së Integritetit Akademik (AIMM) është aplikuar për secilin nga gjashtë vendet në këtë studim, bazuar në të dhënat e mbledhura nga anketa. Kjo siguron një mjet për të krahasuar "maturinë" e politikave dhe proceseve të vëzhguara në gjashtë vendet, por edhe për të krahasuar të gjitha 33 vendet e studiuara deri më sot (Glendinning 2013). Rezultatet e SEEPPAI janë treguar në Figurat 14 dhe 15 dhe rezultatet plotësisht të hollësishme jepen në Shtojcat 1 dhe 2.

Grafikët e radarëve në Figurën 14 përshkruajnë rezultatet në nëntë kategoritë e AIMM për çdo vend. Të dhënat e njëjta tregohen si grafik në Figurën 15. Të gjashtë vendet tregojnë forcë relative në ofrimin e trajnimeve, me rezultate mes 1.8 dhe 2.3 nga një rezultat maksimal i mundshëm prej 4. Përdorimi i softuerit ndryshon mes vendeve, me Bosnjë dhe Hercegovinën që shënon më të lartën dhe "Ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë" në vend të dytë, por me rezultate shumë të ulëta në vendet e tjera. Edhe aty ku është e mundur, përdorimi i softuerit në përgjithësi kufizohet në zbulimin e sjelljes së keqe dhe jo në aplikimin me më shumë maturi të të nxëniet dhe zhvillimit formues të parë në disa vende të BE-së. Dy kategori të tjera që prodhuan rezultate mjaft të mira në shumicën e vendeve ishin komunikimi dhe njohuria, çka është shkak për optimizëm në lidhje me suksesin në zhvillimet e ardhshme. Transparenca u konstatua të jetë e dobët në të gjashtë vendet.

Figura 15: Rezultatet e AIMM për gjashtë vendet

Rezultatet e AIMM janë të krahasueshme me ato të regjistruara për 27 vendet e BE-së në anketën IPPHEAE (Shtojca 1, Figura 16). Megjithatë, duhet të theksohet se pyetjet e anketimit janë përditësuar dhe riformtuar për këtë studim, gjë që ka mundësuar përfshirjen e të dhënave nga më shumë pyetje në analizën e AIMM për vendet e SEEPPAI.

Këto rezultate japin një udhëzues të dobishëm për atë që po ndodh në secilin vend dhe do të ndihmojnë në përcaktimin e prioritetëve ku është më e nevojshme vëmendja. Sidoqoftë, duhet gjithashtu të pranohet se vetë-përzgjedhja e institucioneve për pjesëmarrje, e kombinuar me vëllime të ulëta të të dhënave për një pakicë të vendeve në të dyja projektet IPPHEAE dhe SEEPPAI (sidomos Mali i Zi), nënkuptojnë që këto rezultate nuk mund të konsiderohen si përfaqësues të pamjes së plotë në çdo vend. Meqenëse të dhënat e IPPHEAE janë grumbulluar 4-5 vjet më parë, duhet të përfshijmë edhe faktorin që grupet e të dhënave nuk janë të gjitha bashkëkohore.

Megjithatë, duke marrë parasysh të gjitha kufizimet e mësipërme, është interesante të theksohet se kur rezultatet e AIMM të IPPHEAE bashkohen me rezultatet e AIMM të SEEPPAI, shumica e vendeve të Evropës Juglindore paraqiten në gjysmën e poshtëm të tabelës për maturinë (shih Shtojcën 1, Figura 16). Nga 33 vendet, renditja ishte si më poshtë: Bosnjë dhe Hercegovina (14), "Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë" (18), Kroacia (19), Shqipëria (21), Serbia (24) dhe Mali i Zi (32).

Kur krahasohet me shumë prej vendeve të BE-së të anketuara më parë, një nga faktorët dallues për të gjashtë vendet në këto renditje ishte dëshmi e hulumtimeve të fundit arsimore. Hulumtuesit nga ky rajon po hulumtojnë aspekte të integritetit akademik dhe praktikave inovative të cilat së shpejti duhet të fillojnë të ndikojnë në mësimdhënie, të nxëniet dhe vlerësim (për shembull, ACSN SEE 2015; Hajrullai 2015, Manasiev dhe Mujkic 2016, Zhivkovikj 2016).

7.2. Sfidat e hulumtimit

Edhe pse u mblodh një sasi e madhe të informacionit të mbledhur gjatë këtij studimi mbi integritetin akademik arsimor në Evropën Juglindore, ky proces nuk ishte pa sfida.

Shumë pjesëmarrës ishin shumë të interesuar dhe të angazhuar në hulumtim, por disa pjesëmarrës përjetuan vështirësi kur u fol për integritetin akademik dhe politikën dhe proceset e shoqëruara. Kishte gjithashtu një ndjenjë që ndonjëherë pjesëmarrësit në grupet e fokusit ishin përzgjedhur me kujdes dhe ndoshta ishin informuar paraprakisht nga mësimdhënësit e tyre. Kishte raste ku ligjëruesit nuk ishin të gatshëm të largoheshin nga dhoma gjatë kryerjes së grupeve të fokusit të studentëve, gjë që ndonjëherë - por jo gjithmonë - e kufizonte atë që studentët ishin të gatshëm ose në gjendje të thoshin.

Megjithëse disa diskutime shumë të plota dhe të sinqerta u zhvilluan në grupet e fokusit të studentëve, ku studentët ishin të hapur dhe të ngazëllyer për të diskutuar mbi temën, në disa institucione u provua e pamundur të drejtohej një grup i fokusit sepse studentët nuk ishin të gatshëm të merrnin pjesë. Në disa raste, studentët dukeshin hezitues të japin informacione të hollësishme në përgjigje të pyetjeve të grupeve të fokusit. Dukej se disa studentë pjesëmarrës u ofenduan kur iu kërkua të flisnin për sjellje të pahijshme akademike.

Numri i përgjigjeve të plotësuar dhe të përdorshme në pyetësor ndryshonin shumë për shtete të ndryshme, pavarësisht nga përpjekjet e mëdha të ekipit të projektit për të inkurajuar pjesëmarrjen në të gjashtë vendet. Është e vështirë të dihet se çfarë mund të bëhet për të inkurajuar më shumë angazhim në hulumtimin dhe zhvillimin e integritetit akademik në këtë rajon. Reduktimi i numrit të pyetjeve në pyetësorët mund të ndihmojë për të inkurajuar më shumë përgjigje, por kjo do të kufizonte pasurinë e informacionit të kapur.

Mungesa e aftësisë gjuhësore në gjuhën angleze ishte një problem i hasur disa herë gjatë kryerjes së intervistave me menaxherët e lartë, por kontaktet lokale ishin shpesh të gatshëm të përkthejnë. Aftësia për të komunikuar në anglisht shpesh ishte më e mirë tek studentët sesa tek mësimdhënësit dhe menaxherët.

Përvoja e këtij ekipi të projektit mund të shërbejë për të udhëhequr studimet e ardhshme të këtij lloji, veçanërisht kur vlerësohet sa të dhëna të përdorshme do të mblidhen. Është e rëndësishme të jesh i vetëdijshëm për kulturën e institucioneve dhe vendeve që janë në qendër të studimit, dhe të përdoren njohuritë lokale për të fituar qasje. Gjatë planifikimit të një vizite, pritjet e qarta duhet t'u komunikohen institucioneve pritëse në lidhje me atë që nevojitet për sa i përket qasjes në ligjërues, studentë dhe palë të tjera. Mbi të gjitha, duhet të krijohet besimi i ndërsjellë mes hulumtuesve dhe pjesëmarrësve, veçanërisht në lidhje me anonimitetin dhe konfidencialitetin.

7.3. Përmbledhja dhe hulumtime të ardhshme

Ekipi i SEEPPAI i është mirënjohës Këshillit të Evropës për sigurimin e financimit dhe mundësisë për të zgjeruar studimin e mëparshëm në gjashtë vende të tjera evropiane. Ky raport përfshin shumë nga gjetjet e shquara nga studimi. Dokumentet e konferencës dhe punimet për revistë tashmë janë duke u përgatitur nga anëtarët e ekipit që do të fokusohen në detaje të elementëve të veçantë të hulumtimit. Këto botime pasuese do të shërbejnë për të shpërndarë gjetjet dhe rekomandimet për një audiencë të gjerë të palëve të interesit, në Evropë dhe më gjerë.

Në një kohë shumë të shkurtër, ekipi ka arritur të kryejë një hetim të thellë të rajonit, i cili zbuloi disa praktika shembullore dhe disa zona që kanë nevojë urgjente për vëmendje. Përbërja e ekipit hulumtues gjithashtu ndihmoi në kryerjen e studimit. Sipas AIMM, Mbretëria e Bashkuar është vendi më i zhvilluar evropian në aspektin e integritetit akademik. Republika Çeke është e afërt gjeografikisht dhe kulturore me rajonin. Ky kombinim siguroi një bazë të mirë në drejtim të hartimit të mjeteve të anketave, interpretimit të rezultateve dhe të kuptuarit të rrethanave të tjera.

Një nga aspektet më të dobishme të hulumtimit ka qenë angazhimi dhe entuziazmi i institucioneve pritëse në rajon; ata ndihmuan me hulumtimin, dhanë informacionin që nevojitej, dëgjonin me kujdes mesazhet e ekipit të projektit dhe kontribuan në diskutime të vlefshme se si komuniteti mund të përmirësojë integritetin akademik, jo vetëm në Evropën Juglindore, por në të gjithë botën. Nuk ka dyshim se kryerja e vetë hulumtimit ka kontribuar në përmirësim. Në një institucion, na u tha: "Pyetjet tuaja na bënë të mendojmë për çështje të cilat kurrë nuk i kemi menduar më parë, por patjetër që ia vlen t'i trajtojmë". Përveç kësaj, punëtoritë për studentët dhe personelin ndihmuan për të përhapur motivimin për ndryshim.

Arsyeja pse anëtarët e ekipit të SEEPPAI janë aq të pasionuar për promovimin e integritetit akademik është rëndësia që i japin cilësisë dhe standardeve në arsimin e lartë. Korrupsioni - në cilëndo formë - dëmton cilësinë dhe standardet arsimore. Nëse mashtrimi është i përhapur dhe bëhet sjellje e normalizuar brenda një institucioni, atëherë i gjithë sistemi arsimor bëhet i pasigurt, duke përfshirë kualifikimet akademike të ofruara nga një institucion.

Anëtarët e ekipit të SEEPPAI janë njëkohësisht pjesë e një projekti të financuar nga Erasmus+, gjithashtu në lidhje me integritetin akademik: Rrjeti Evropian për Integritetin Akademik (ENAI), i cili vepron nga viti 2017 deri në vitin 2020. Ky projekt siguron një forum të vlefshëm për shpërndarjen e këtij raporti në një audiencë të gjerë, së bashku me gjetjet e thelluara të SEEPPAI; për shembull, në një konferencë ndërkombëtare në Brno në maj 2017.⁵ Përveç kësaj, është krijuar një platformë si pjesë e ENAI që do të përdoret për të shpërndarë rezultatet nga hulumtimet e mëparshme, aktuale dhe të ardhshme, jo vetëm për Evropën Juglindore.

⁵ Shikoni www.plagiarism.cz për detaje.

Ekipi shpreson sinqerisht që këto hetime dhe kontribute do të gjenerojnë një vizion të ri pozitiv në rajon. Në mënyrë ideale, rekomandimet e projektit do të inkurajojnë ndryshime për të rritur integritetin, jo vetëm në sistemet arsimore, por edhe më gjerë në shoqëri.

Referencat:

ACSN SEE - Rrjeti i Studentëve Kundër Korrupsionit në EJL (2015), "Paketa e ndihmës së parë për arsimin e lartë: një udhëzues për studentët", Forumi Arsimit të Rinjve në Shkup, në dispozicion në www.herdata.org/public/First_Aid_kit.pdf, qasur më 24 gusht 2017.

BBC News (2014), "Faqja e internetit në Serbi goditet për plagjiaturë", në dispozicion në www.bbc.com/news/world-europe-27676579, qasur më 24 gusht 2017.

Bertram-Gallant T. (2016), "Bashkohu me Ditën Ndërkombëtare të Veprimit Kundër Mashtrimit të Kontraktuar", blogu i Times Higher Education, 3 tetor 2016, në dispozicion në www.timeshighereducation.com/blog/join-international-day-action-against-trafikim-mashtrim, qasur më 24 gusht 2017.

Bretag T. dhe Mahmud S. (2014), "Metodologjia e politikave të integritetit akademik", Projekti i integritetit shembullor akademik (EAIP), në dispozicion në <https://lo.unisa.edu.au/course/view.php?id=6751>, qasur më 24 gusht 2017.

Clarke R. dhe Lancaster T. (2006), "Eliminimi i pasardhësit të plagjiaturës? Identifikimi i përdorimit të faqeve të mashtrimit të kontraktuar", paraqitur në Konferencën e 2-të Ndërkombëtare të Plagjiaturës, Gateshead, Mbretëria e Bashkuar, 19-21 qershor 2006, në dispozicion në www.plagiarism.org/assets/Clarke2_fullpaper2006.pdf, qasur më 24 gusht 2017.

Daniel J. (2016), "Deklaratë këshilluese për praktikë ndërkombëtare efektive - Luftimi i korrupsionit dhe rritja e integritetit: një sfidë bashkëkohore për cilësinë dhe besueshmërinë e arsimit të lartë", UNESCO dhe CHEA, në dispozicion në unesdoc.unesco.org/images/0024/002494/249460E.pdf, qasur më 24 gusht 2017.

EBLnews (2016), "Karamarko shpreson se Brkiç do të bëhet ministër i ri i veteranëve të luftës", në dispozicion në <https://eblnews.com/news/croatia/karamarko-hopes-brkic-will-become-new-war-veterans-minister-11783?Amp>, qasur më 24 gusht 2017.

Platforma e resurseve ETICO, në dispozicion në <http://etico.iiep.unesco.org/>, qasur më 24 gusht 2017.

Glendinning I. (2013), "Krahasimi i politikave për integritetin akademik në arsimin e lartë në të gjithë Bashkimin Evropian", në dispozicion në <http://plagiarism.cz/ippheae/> (klikoni në lidhjen "Wide report"), qasur më 24 gusht 2017.

Glendinning I. (2016), "Perspektivat evropiane të integritetit akademik", në Bretag T. (ed.), *Doracaku i integritetit akademik*, Springer Science + Business Media, Singapor.

Hajrullai H. (2015), "Çfarë kanë të përbashkët mediat, korrupsioni dhe arsimi i lartë në Maqedoni?", *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, Vol. 197 (2015), f. 1188-1194.

InSerbia News (2014a), "Rasti i ri i plagjiaturës në doktoraturë: Aleksandar Sapic ", në dispozicion në <https://inserbia.info/today/2014/07/new-phd-plagiarism-case-aleksandar-sapic/>, qasur më 24 gusht 2017.

InSerbia News (2014b), "Serbia - vendi i plagjiaturës: rasti i kryetarit të Beogradit Sinisa Mali", në dispozicion në <https://inserbia.info/today/2014/07/serbia-the-land-of-plagiarism-the-case-of-belgrade-mayor-sinisa-mali/>, qasur më 24 gusht 2017.

Raportet e projektit IPPHEAE, në dispozicion në <http://plagiarism.cz/ippheae/>, qasur më 24 gusht 2017.

Kosturanova D. (2015), "Për studentët në Ballkan, një arsim në korrupsion", në dispozicion në www.opensocietyfoundations.org/voices/world-s-most-corrupt-university-system, qasur më 24 gusht 2017.

Lambert T. (2016), "Një histori e shkurtër e Shqipërisë", në dispozicion në www.localhistories.org/albania.html, qasur më 24 gusht 2017.

Lancaster T. dhe Clarke R. (2016), "Mashtrimi i kontraktuar: kontraktimi i punës vlerësuese të studentit", në Bretag T. (ed.), *Doracaku i Integritetit Akademik*, Springer Science + Business Media, Singapor.

Manasiev A. dhe Mujkić S. (2016), "Tregtia në punë akademike lulëzon në Maqedoni dhe Bosnjë", Deutsche Welle, në dispozicion në www.dw.com/en-trade-in-academic-work-thrives-in-macedonia-and-bosnia/a-19226013, qasur më 24 gusht 2017.

Miletic N. (2014), "Tërbimi i plagjiaturës në Serbi: në baltë të thellë", në dispozicion në http://tagteam.harvard.edu/hub_feeds/2221/feed_items/1508344, qasur më 24 gusht 2017.

Pecsanik (2014), "Marrja e doktoraturës në Serbi: rasti i ministrit Stefanoviq", në dispozicion në <http://pecsanik.net/getting-a-phd-in-serbia-the-case-of-minister-stefanovic/>, qasur më 24 gusht 2017.

QAA - Agjencia e Sigurimit të Cilësisë (2016), "Plagjiaturë në arsimin e lartë - Shërbimet e personalizuara të shkrimit të eseve: një eksplorim dhe hapa të mëtejshëm për sektorin e arsimit të lartë në Mbretërinë e Bashkuar", Agjencia për sigurimin e cilësisë, Gloucester, në dispozicion në www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/Plagiarism-in-Higher-Education-2016.pdf, qasur më 24 gusht 2017.

Projekti RE@WBC - Rritja e potencialit hulumtues të AL-së që kontribuon në rritjen

e mëtejshme të rajonit të Ballkanit Perëndimor: <http://rewbc.ni.ac.rs/>, qasur më 24 gusht 2017.

Robinson M. (2014), "Akademikët ngrenë pyetje për temën e ministrit serb, pastaj faqja e internetit mbyllet", Reuters, në dispozicion në <http://uk.reuters.com/article/uk-serbia-minister-dissertation-idUKKBN0EE1IG20140603>, qasur më 24 gusht 2017.

Tatalović M. dhe Dauenhauer N.J. (2017), "Ministri i shkencës i Kroacisë kundërshton thirrjet për të dhënë dorëheqjen nga skandali i plagjiaturës", *Nature* Vol. 541, Nr. 7637, në dispozicion në www.nature.com/news/croatia-s-science-minister-rejects-calls-to-resign-amid-plagiarism-scandal-1.21301, qasur më 24 gusht 2017.

TI - Transparency International (2013), "Raporti Global i Korrupsionit: Arsimi", Routledge, Abingdon dhe Nju Jork, në dispozicion në www.transparency.org/whatwedo/publication/global_corruption_report_education, qasur më 24 gusht 2017.

TI - Transparency International (2015), "Treguesi i Perceptimit të Korrupsionit 2015", Transparency International, Berlin, në dispozicion në www.transparency.org/cpi2015/#downloads, qasur më 24 gusht 2017.

Zhivkovikj A. (2016), "Korrupsioni në arsimin e lartë: analiza me theks të veçantë në ecurinë e Universitetit Shën Kirili dhe Shën Metodi në Shkup", Forumi i Arsimit të Rinjve në Shkup, në dispozicion në www.academia.edu/30647151/Korruption_in_Higher_Education_Analysis_on_Performance_of_Ss._Cyril_and_Methodius_University-Skopje.pdf, qasur më 24 gusht 2017.

Shtojca 2: Rezultatet e modelit të maturisë së integritetit akademik për Evropën Juglindore 2016

Pikat e forta dhe mundësitë që vlejné për të gjashtë vendet në studim

- ▶ Ka një ndërgjegjësim të fortë në komunitetet akademike që duhet bërë më shumë për të adresuar sjelljet e pahijshme akademike duke forcuar politikat, praktikat, shkathtësitë dhe njohuritë në arsimin e mesëm dhe të lartë.
- ▶ Disa institucione në rajon po forcojnë tashmë praktikat dhe politikat pedagogjike në mënyrë që të inkurajojnë një kulturë të integritetit akademik.
- ▶ Disa akademikë nga i gjithë rajoni janë aktualisht partnerë në projektet hulumtuese ndërkombëtare mbi arsimin, përfshirë një studim mbi etikën dhe integritetin në studimet dhe hulumtimet e doktoraturës.

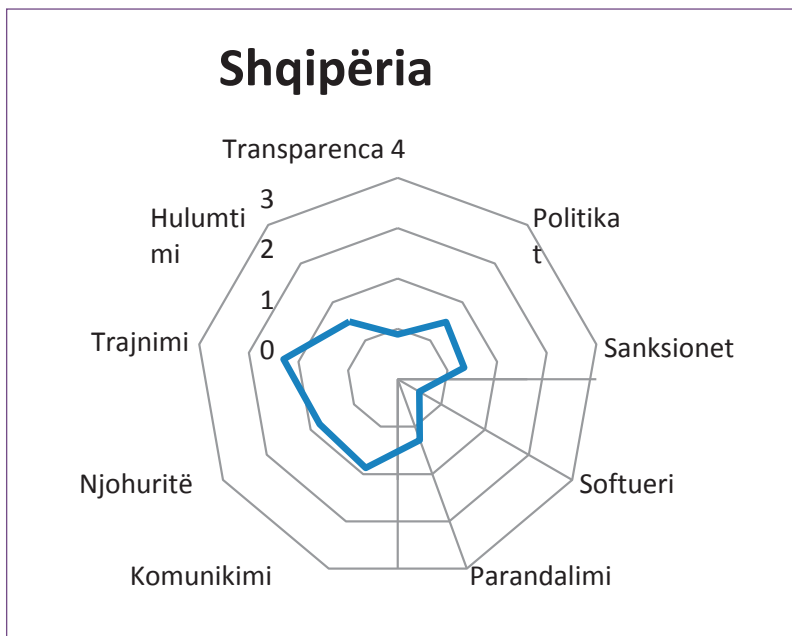
Dobësitë dhe kërcënimet që vlejné për të gjashtë vendet në studim

- ▶ Agjencia kombëtare e akreditimit për arsimin e lartë nuk përfshin aktualisht politika për integritetin akademik si një pjesë rutimore e auditimeve institucionale.
- ▶ Rezultatet e anketës SEEPPAI sugjerojnë që shkrimet me pagesë, mashtrimet e kontraktuara, mashtrimet në provime dhe ryshfetet për ligjëruesit për të ndikuar në nota duket se janë praktikë shumë të zakonshme në arsimin e lartë.
- ▶ Ndëshkimet për sjellje të pahijshme akademike zakonisht janë të buta, zbatohen në mënyrë jokonsistente dhe në përgjithësi nuk shërbejnë si pengesë.
- ▶ Është e pazakontë që personeli akademik të marrë pjesë rregullisht në zhvillimin profesional për të përmirësuar aftësitë për mësimdhënie dhe të nxënit.
- ▶ Të nxënit me përsëritje dhe përcaktimi i të njëjtit detyrim vit pas viti janë praktika të zakonshme në arsimin e lartë. Ky lloj praktike dekurajon të menduarit origjinal dhe kritik dhe inkurajon bashkëpunim dhe plagjiaturën nga studentët.
- ▶ Mësimdhënësit nuk janë plotësisht të vetëdijshëm për burimet e informacionit të përdorur nga studentët për të kuptuar integritetin akademik, duke përfshirë mediat sociale dhe studentët e tjerë.
- ▶ Asnjë udhëzim dhe edukim nuk u ofrohet studentëve ose mësimdhënësve për çështje që lidhen me integritetin akademik.

- ▶ Në përgjithësi, fokusi është tek penalizimi dhe zbulimi i sjelljeve të pahijshme akademike, sesa në eksplorimin e mënyrave të inkurajimit të vlerave etike dhe integritetit akademik.

A2.1. Rezultatet e AIMM për Shqipërinë

Figura 17: Grafiku radar i AIMM për Shqipërinë

Pikat e forta dhe mundësitë specifike për Shqipërinë

- ▶ Qeveria ka prezantuar kohët e fundit legjislacionin për të forcur ligjet e së drejtës së autorit, por jo duke synuar në mënyrë specifike arsimin.
- ▶ Është relativisht e zakonshme që studentët të marrin trajnime në teknikat për shkrimin akademik.

Dobësitë dhe kërcënimet specifike për Shqipërinë

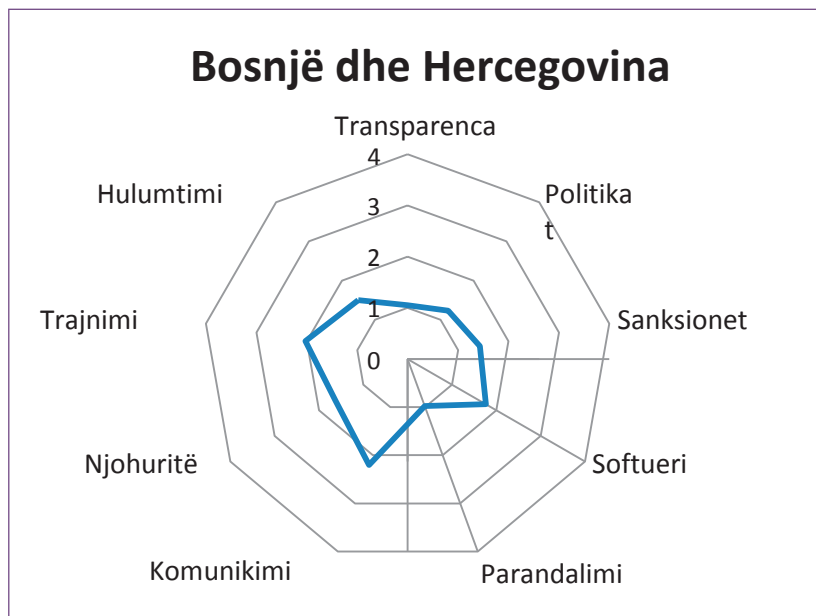
- ▶ Në shoqërinë civile dhe biznes ekziston një shkallë e lartë e praktikave korruptive, ku Shqipëria u rendit e 88-za nga 168 vende në TPK 2015 të Transparency International.
- ▶ Është e pazakontë që mjetet e softuerit të jenë të disponueshme brenda institucioneve për të ndihmuar në zbulimin e plagjiaturës dhe aktualisht nuk ka asnjë korpus kombëtar të burimeve akademike të disponueshme në gjuhën shqipe për t'u përdorur për krahasimin e tekstit.

Rezultatet e AIMM: 12.96 nga 36, duke u renditur e 21-ta nga 33 vende.

Shënime: Këto rezultate janë të bazuara në përgjigjet e anketës nga 9 IAL, 56 studentë, 30 mësime dhe 4 menaxherë, të kombinuara me përgjigje të bazuara në 7 grupe të fokusit të studentëve dhe punëtorit dhe 7 punëtorit dhe diskutime grupore me personelin akademik.

A2.2. Rezultatet e AIMM për Bosnjë dhe Hercegovinën

Figura 18: Grafiku radar i AIMM për Bosnjë dhe Hercegovinën

Pikat e forta dhe mundësitë specifike për Bosnjë dhe Hercegovinën

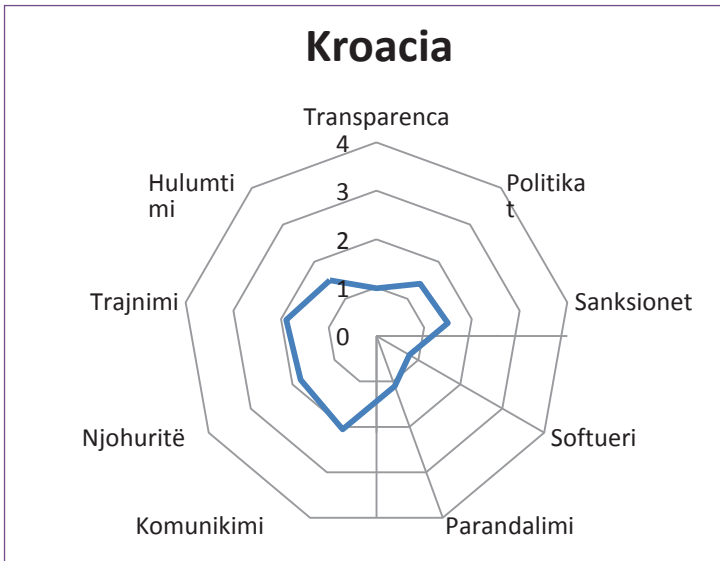
- ▶ Është e zakonshme që studentët të marrin trajnime në teknikat për shkrimin akademik.
- ▶ Mësimdhënësit besojnë se plagjiatura dhe sjellja e pahijshme akademike mund të reduktohen përmes trajnimeve më të mëdha për studentët.
- **Dobësitë dhe kërcënimet specifike për Bosnjë Hercegovinën**
 - ▶ Bosnjë dhe Hercegovina aktualisht renditet e 76-ta nga 168 vende në TPK 2015 të Transparency International.
 - ▶ Bosnja dhe Hercegovina ndahet në tri entitete, me një njësi të ndarë më tej në kantone me ministrinë e tyre të arsimit. Kjo fragmentim e bën shumë të vështirë zbatimin e çdo politike të përbashkët.
 - ▶ Pesimizmi i përgjithshëm në komunitetet akademike - studentët dhe mësimdhënësit po ashtu besojnë se mashtrimi është pjesë e kulturës kombëtare, e cila do të jetë e vështirë për tu ndryshuar.
 - ▶ Pandershmeria akademike e mësimdhënësve dhe politikanëve i dekurajon studentët që të studiojnë me integritet.

Rezultatet e AIMM: 13.84 nga 36, duke u renditur e 14-ta nga 33 vende.

Shënime: Këto rezultate janë të bazuara në përgjigjet e anketës nga 5 IAL, 64 studentë, 27 mësimdhënës dhe 6 menaxherë, të kombinuara me përgjigjet nga 3 grupet e fokusit të studentëve dhe 1 intervistë në nivel kombëtar.

A2.3. Rezultatet e AIMM për Kroacinë

Figura 19: Grafiku radar i AIMM për Kroacinë

Pikat e forta dhe mundësitë specifike për Kroacinë

- ▶ Agjencia për Shkencën dhe Arsimin e Lartë (agjencia kombëtare e akreditimit) kërkon që kodet e etikës të institucioneve të përditësohen çdo pesë vjet për riakreditim.
- ▶ Sipas përgjigjeve të pyetësorit, është më e zakonshme që vendimet për gjokat të merren nga një panel në vend të mësimit individual.
- ▶ Sipas përgjigjeve të pyetësorit, më shumë se 60% e studentëve bëhen të vetëdijshëm për plagjiaturë para se të hyjnë në universitet.

Dobësitë dhe kërcënimet specifike për Kroacinë

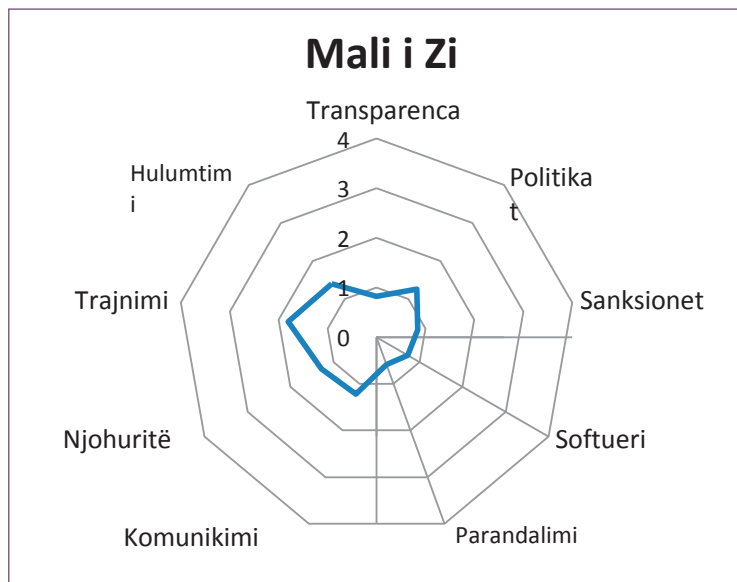
- ▶ Kroacia aktualisht renditet e 50-ta nga 168 vende në TPK 2015 të Transparency International.
- ▶ Pesimizmi i përgjithshëm në komunitetet akademike - studentët dhe mësimit po ashtu besojnë se mashtrimi është pjesë e kulturës kombëtare, e cila do të jetë e vështirë për tu ndryshuar.
- ▶ Studentët dhe mësimit shohin rastet e plagjiaturave të kryera nga njerëz të profilit të lartë (dekanë, rektorë, ministra) që nuk marrin asnjë ndëshkim.
- ▶ Përveç kodeve të përditësuara të etikës, nuk kërkohen politika për integritet akademik nga ana e agjencive të akreditimit ose qeverisë kombëtare.

Rezultatet e AIMM: 13.03 nga 36, duke u renditur e 19-ta nga 33 vende.

Shënime: Këto rezultate janë të bazuara në përgjigjet e anketës nga 15 IAL, 171 studentë, 81 mësimit dhe 9 menaxherë, të kombinuara me 3 grupet e fokusit të studentëve dhe 3 diskutime grupore me personelin akademik.

A2.4. Rezultatet e AIMM për Malin e Zi

Figura 20: Grafiku radar i AIMM për Malin e Zi

Pikat e forta dhe mundësitë specifike për Malin e Zi

- ▶ Ministria e arsimit është duke eksploruar mundësitë për të blerë softuer të krahasimit të tekstit për të ndihmuar në zbulimin e plagjiaturës.
- ▶ Studentët duket se janë të vetëdijshëm dhe mbështetës për masat për të përmirësuar integritetin akademik, por nuk janë të sigurt për të diskutuar çështjet për shkak të ndjenjave më të gjera të turpfit.
- ▶ Aty ku është përdorur një komitet etik për të identifikuar çështjet e pandershmërisë akademike, studentët janë inkurajuar të sjellin një avokues me vete, siç është një përfaqësues i sindikatës së studentëve.

Dobësitë dhe kërcënimet specifike për Malin e Zi

- ▶ Mali i Zi renditet i 61-ti nga 168 vende në TPK 2015 të Transparency International.
- ▶ Artikujt e përditshëm mbi plagjiaturën dhe korrupsionin në gazeta ofrojnë një model kulturor që sugjeron që këto aktivitete janë të pranueshme.
- ▶ Perspektivat e ulëta të punësimit për studentët pa diploma bachelor dhe master i shtojnë të rinjtë në arsimin e lartë dhe ndoshta krijohet trysni që i bën disa të mashtrojnë.
- ▶ Personeli inkurajohet të mos i penalizojë studentët për plagjiaturë në shumë fusha. Për shembull, më shumë se gjysma e studentëve thuhet se kanë bërë plagjiaturë në një vlerësim, por të gjitha kanë kaluar.

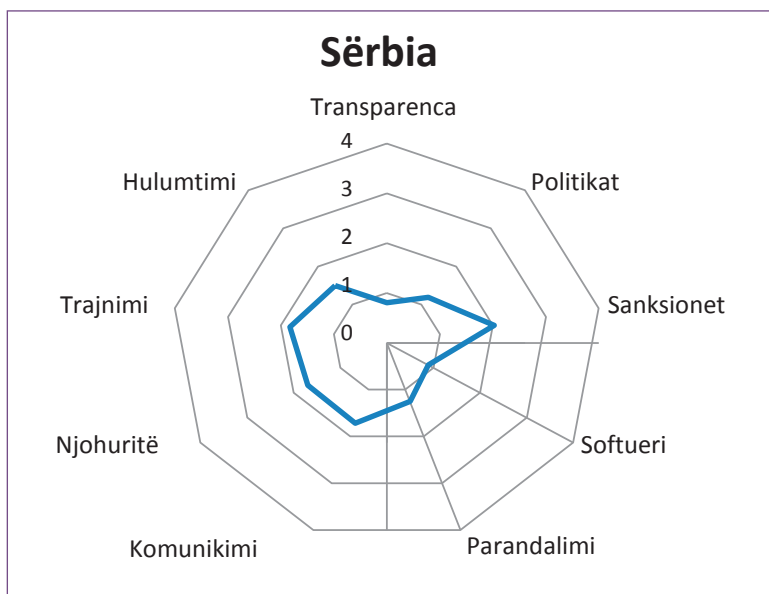
- ▶ Presioni mbi personelin mësimdhënës për të publikuar dokumente hulumtuese akademike, por pa qasje në bazat e të dhënave të hulumtimit dhe publikimeve të revistave, duke bërë që personeli të pezullojë integritetin e tyre akademik duke i piratuar ose duke hyrë në to nëpërmjet kolegëve ndërkombëtarë.

Rezultatet e AIMM: 9.94 nga 36, duke u renditur i 32-ti nga 33 vende.

Shënime: Këto rezultate janë të bazuara në përgjigjet e anketës nga 3 IAL, 11 studentë, 9 mësimdhënës dhe 1 menaxher, të kombinuara me përgjigjet nga 2 grupe të fokusit të studentëve dhe punëtorë, 3 diskutime në grup dhe punëtorë me personelin akademik. Ky rezultat bazohet në një grup të dhënash shumë të kufizuar.

A2.5. Rezultatet e AIMM për Serbinë

Figura 21: Grafiku radar i AIMM për Serbinë

Pikat e forta dhe mundësitë specifike për Serbinë

- ▶ Sipas përgjigjeve të pyetësorit, më shumë se 60% e studentëve janë të vetëdijshëm për plagjiaturën para se të hyjnë në universitet.

Dobësitë dhe kërcënimet specifike për Serbinë

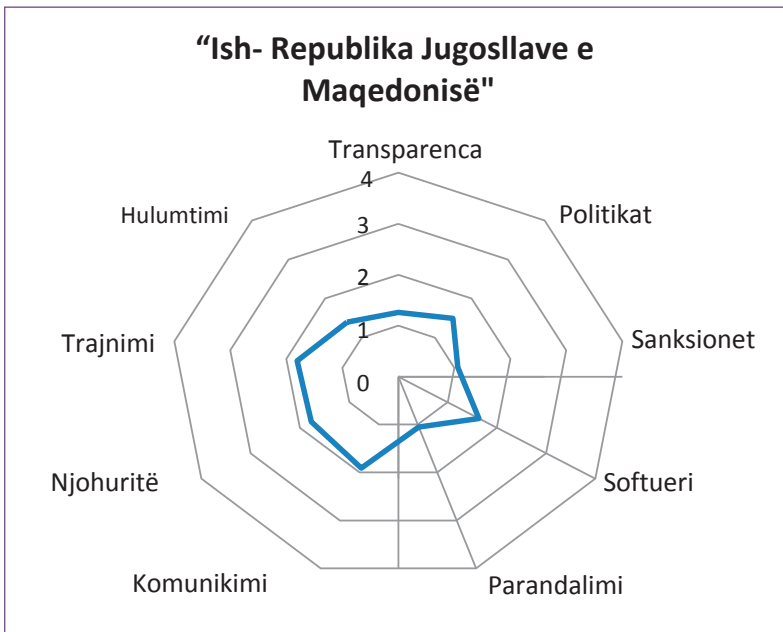
- ▶ Serbia renditet e 71-ta nga 168 vende në TPK 2015 të Transparency International.
- ▶ Ka një mospërputhje të qartë në mendimet e studentëve dhe mësimdhënësve se si të përmirësohet integriteti akademik: studentët besojnë në edukim, ndërsa mësimdhënësit preferojnë ndëshkime.

Rezultatet e AIMM: 12.92 nga 36, duke u renditur e 24-ta nga 33 vende.

Shënime: Këto rezultate janë të bazuara në përgjigjet e anketës nga 11 IAL, 136 studentë, 99 mësime dhe 7 menaxherë, të kombinuara me përgjigjet nga 2 grupe të fokusit të studentëve dhe 2 diskutime në grup dhe punëtori me personelin akademik.

A2.6. Rezultatet e AIMM për "Ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë"

Figura 22: Grafiku radar i AIMM për "Ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë"

Pikat e forta dhe mundësitë specifike për "Ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë"

- ▶ Të gjitha tezat e masterit dhe doktoraturës duhet të depozitohen në një bazë të dhënash kombëtare me mjete softueri që mund të përdoren për të kontrolluar origjinalitetin e tyre.
- ▶ Janë gjetur dëshmi të akademikëve dhe një grupi studentësh që iniciojnë hulumtime për të luftuar korrupsionin dhe sjelljen e keqe në arsim.
- ▶ Gjatë bisedave gjatë një vizite në "Ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë", studentët, personeli akademik dhe menaxherët e IAL-ve ishin të hapur për sa u përket praktikave korruptive në vend dhe shprehën interes për idetë për përmirësimin e situatës, si në arsim ashtu edhe më gjerë.

Dobësitë dhe kërcënimet specifike për "Ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë"

- ▶ "Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë" aktualisht renditet e 66-ta nga 168 vende në TPK 2015 të Transparency International.
- ▶ Perspektivat e ulëta të punësimit për studentët pa diploma bachelor dhe master i shtyjnë të rinjtë në arsimin e lartë dhe ndoshta krijohet trysni që i bën disa të mashtrojnë.

Rezultatet e AIMM: 13.40 nga 36, duke u renditur e 18-ta nga 33 vende.

Shënime: Këto rezultate janë të bazuara në përgjigjet e anketës nga 5 IAL, 18 studentë, 9 mësimdhënës dhe 3 menaxherë, të kombinuara me përgjigjet nga 2 grupet e fokusit të studentëve dhe punëtoritë, 2 diskutime grupore dhe punëtori me personelin akademik dhe 1 intervistë në nivel kombëtar.

Agjentët e shitjes për publikimet e Këshillit të Evropës

BELGJIKË

La Librairie
Européenne - Libraria
Evropiane Rue de
l'Orme, 1
BE-1040 BRUXELLES
Tel.: + 32 (0)2 231 04 35
Fax: + 32 (0)2 735 08 60
E-mail: info@libeurop.eu
<http://www.libeurop.be>

Jean De Lannoy/DL Services
c/o Michot Warehouses
Bergense steenweg 77
Chaussée de Mons
BE-1600 SINT PIETERS
LEEUW Fax: + 32 (0)2 706 52
27
E-mail: jean.de.lannoy@dl-servi.com
<http://www.jean-de-lannoy.be>

BOSNJA DHE HERCEGOVINA

Robert's Plus d.o.o.
Marka Marulića 2/V
BA-71000 SARAJEVO
Tel.: + 387 33 640 818
Fax: + 387 33 640 818
E-mail: robertsplus@bih.net.ba

KANADA

Renouf Publishing Co. Ltd.
22-1010 Polytek Street
CDN-OTTAWA, ONT K1J 9J1
Tel.: + 1 613 745 2665
Fax: + 1 613 745 7660
Tel. falas: (866) 767-6766
E-mail: order.dept@renoufbooks.com
<http://www.renoufbooks.com>

KROACI

Robert's Plus d.o.o.
Marasovičeva 67
HR-21000 SPLIT
Tel.: + 385 21 315 800, 801, 802, 803
Fax: + 385 21 315 804
E-mail: robertsplus@robertsplus.hr

REPUBLIKA E ÇEKE

Suweco CZ, s.r.o.
Klecakova 347
CZ-180 21 PRAHA 9
Tel.: + 420 2 424 59 204
Fax: + 420 2 848 21 646
E-mail: import@suweco.cz
<http://www.suweco.cz>

DANIMARKË

GAD
Vimmelskafte 32
DK-1161 KØBENHAVN
K Tel.: + 45 77 66 60 00
Fax: + 45 77 66 60 01
E-mail: reception@gad.dk
<http://www.gad.dk>

FINLANDE

Akateeminen Kirjakauppa
PO Box 128
Keskuskatu 1
FI-00100 HELSINKI
Tel.: + 358 (0)9 121 4430
Fax: + 358 (0)9 121 4242
E-mail:
akatilaus@akateeminen.com
<http://www.akateeminen.com>

FRANCË

Ju lutemi kontaktoni direkt /
Merci de contacter
directement Council of
Europe Publishing Éditions
du Conseil de l'Europe F-
67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81
Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10
E-mail: publishing@coe.int
<http://book.coe.int>

Librairie Kléber
1, rue des Frands-
Bourgeois F-67000
STRASBOURG Tel.: + 33
(0)3 88 15 78 88
Fax: + 33 (0)3 88 15 78 80
E-mail: librairie-kléber@coe.int
<http://www.librairie-kléber.com>

GREQI

Librairie Kauffmann s.a.
Stadiou 28
GR-105 64 ATHINAI
Tel.: + 30 210 32 55 321
Fax: + 30 210 32 30 320
E-mail: ord@otenet.gr
<http://www.kauffmann.gr>

HUNGARI

Euro Info Service
Pannónia u. 58.
PF. 1039
HU-1136 BUDAPEST
Tel.: + 36 1 329 2170
Fax: + 36 1 349 2053
E-mail: euroinfo@euroinfo.hu
<http://www.euroinfo.hu>

ITALI

Licosa Spa
Via Duca di Calabria, 1/1
IT-50125 FIRENZE
Tel.: + 39 0556 483215
Fax: + 39 0556 41257
E-mail: licosa@licosa.com
<http://www.licosa.com>

NORVEGJI

Akademika
Postboks 84 Blindern
NO-0314 OSLO
Tel.: + 47 2 218 8100
Fax: + 47 2 218 8103
E-mail: support@akademika.no
<http://www.akademika.no>

POLONI

Ars Polona JSC
25 Obroncow Street
PL-03-933 WARSZAWA
Tel.: + 48 (0)22 509 86 00
Fax: + 48 (0)22 509 86 10
E-mail: arspolona@arspolona.com.pl
<http://www.arspolona.com.pl>

PORTUGALI

Marka Lda
Rua dos Correeiros 61-
3 PT-1100-162 LISBOA
Tel: 351 21 3224040
Fax: 351 21 3224044
E mail: apoio.clientes@marka.pt
www.marka.pt

FEDERATA RUSE

Ves Mir
17b, Butlerova ul. - Office 338
RU-117342 MOSCOW
Tel.: + 7 495 739 0971
Fax: + 7 495 739 0971
E-mail: orders@vesmirbooks.ru
<http://www.vesmirbooks.ru>

ZVICËR

Planetis Sàrl
16, chemin des Pins
CH-1273 ARZIER
Tel.: + 41 22 366 51 77
Fax: + 41 22 366 51 78
E-mail: info@planetis.ch

TAJVAN

Tycoon Information Inc.
5th Floor, No. 500, Chang-Chun Road
Taipei, Taiwan
Tel.: 886-2-8712 8886
Fax: 886-2-8712 4747, 8712 4777
E-mail: info@tycoon-info.com.tw
orders@tycoon-info.com.tw

MBRETËRI E BASHKUAR

The Stationery Office Ltd
PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: + 44 (0)870 600 5522
Fax: + 44 (0)870 600 5533
E-mail: book.enquiries@tso.co.uk
<http://www.tsoshop.co.uk>

SHTETET E BASHKUARA DHE KANADA

Manhattan Publishing Co
670 White Plains Road
USA-10583 SCARSDALE, NY
Tel: + 1 914 472 4650
Fax: + 1 914 472 4316
E-mail: coe@manhattanpublishing.com
<http://www.manhattanpublishing.com>

Botimet e Këshillit të Evropës

F-67075 STRASBOURG Cedex

Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81 – Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10 – E-mail: publishing@coe.int – Website: <http://book.coe.int>

Ky vëllim i pestë i serisë ETINED dhe ky studim fokusohet në integritetin akademik në arsimin e lartë në gjashtë vende të Evropës Juglindore: Shqipëri, Bosnjë dhe Hercegovinë, Kroaci, Mali i Zi, Serbi dhe "Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë". Nëpërmjet intervistave në vend me mësimdhënësit dhe studentët, pyetësorëve, anketave dhe vlerësimit të integritetit, ai jep një pasqyrë të politikave dhe praktikave të përdorura në disa institucione në rajon. Rezultatet japin rekomandime, shembuj të praktikave të mira dhe udhëzime për politikëbërësit dhe profesionistët e arsimit, me një fokus të veçantë mbi plagjiaturën dhe mashtrimin në provime. Kjo punë është publikuar si pjesë e platformës ETINED të Këshillit të Evropës, e cila synon të nxisë shkëmbimin e informacionit dhe të promovojë praktikat më të mira për etikën, transparencën dhe integritetin në arsim. ETINED mbron idenë se arsimi cilësor mund të arrihet dhe korrupsioni të frenohet në mënyrë efektive vetëm nëse të gjithë sektorët përkatës të shoqërisë përkushtohen plotësisht ndaj parimeve themelore etike për jetën publike dhe profesionale.

Ky dokument është përkthyer dhe publikuar me fonde të programit të përbashkët të Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës. Qëndrimet e shprehura nuk mund të reflektojnë në asnjë mënyrë opinionin zyrtar të Unionit Evropian

ALB

www.coe.int

Këshilli i Evropës është organizata udhëheqëse e kontinentit për të drejtat e njeriut. Ajo përbëhet nga 47 shtete anëtare, 28 prej të cilave janë anëtare të Bashkimit Evropian. Të gjitha shtetet anëtare të Këshillit të Evropës kanë nënshkruar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, një traktat i projektuar për të mbrojtur të drejtat e njeriut, demokracinë dhe sundimin e ligjit. Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbikëqyr zbatimin e Konventës në shtetet anëtare.

Horizontal Facility for Western Balkans and Turkey

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe